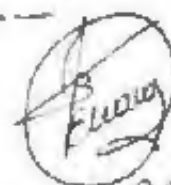

ΘΕΩΡΙΑ
ΚΑΙ
ΜΕΛΩΔΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Εἰς τὸν ἀγαπητὸν μου
συναδέλφον καὶ φίλον
Παναγιώτην Κατσούλην
εἰς ἐνδοξὴν πολλῇ ἐκτελέσει
καὶ ἀγαθῇ. —

28-1-2011. —

Κατὰ τὰς παραδόσεις

τοῦ Καθηγητοῦ ΙΩΑΝΝΟΥ Β. ΓΕΝΝΑΤΑ

Μ. Ἀλεξάνδρου 19, Πειραιεὺς 18533

Τηλέφωνον: 210-4134381

Χαρακτήρες Ποσότητας (Άηλοι)

<u>Όνομα</u>	<u>Σχήμα</u>	<u>Ποσότης</u>
<u>Α' ΙΣΟΤΗΤΟΣ</u>		
"Ισον		-0-
<u>Β' ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ: 5</u>		
1. Όλιγον		1 συνεχώς
2. Περαστική		1 >>
3. Κεντήματα		1 >>
4. Κέντημα		2 υπερακώς
5. Υψηλή		4 >>

Γ' ΚΑΤΑΒΑΣΕΩΣ: 4

1. Απόστροφος		1 συνεχώς
2. Υποροή		2 >>
3. Έλαφρόν		2 υπερακώς
4. Χαμηλή		4 >>

Καυών

α) Οί Χαρακτήρες Ποσότητας (Άηλοι)

Διαιρούνται σε τρεις (3) κατηγορίες.

Α' Στην κατηγορία της ΙΣΟΤΗΤΟΣ

Β' >> >> >> ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ

Γ' >> >> >> ΚΑΤΑΒΑΣΕΩΣ

ε) Τό "Ισον (C) ὁμολογεί τόν πρό-
αίτου χαρακτήρα ἢ ρυθμό. Δηλαδή,
οὔτε ἀνεβαίνει οὔτε κατεβαίνει.

ζ) Λέγοντες εὐνεχὴ παραλλαγή
ἐννοοῦμε τὴν παραλλαγή ἐκείνη κατὰ
τὴν ὁποία προφέρουμε τοὺς ρυθμούς
τῆς κλίμακος εὐνεχῶς, δηλαδή,
τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου (π.χ. ΠΑ-
ΒΟΥ-ΓΑ-ΔΙ κ.α.κ.).

δ) Λέγοντες ὑπερβατικῶς παρα-
λλαγή ἐννοοῦμε τὴν παραλλαγή ἐκείνη
κατὰ τὴν ὁποία ὑπερβαίνουμε
(δηλαδή πηδῶμε) τοὺς ἐνδιαμέδονς
ρυθμούς καὶ μεταβαίνουμε ἐκεῖ πού
μᾶς ορίσει ὁ χαρακτήρας. (π.χ. Ὅταν
θέλουμε νὰ ἀνεβαῖμε 4 φωνές ὑπερ-
βατικῶς ἀπὸ τὸν ρυθμό ΠΑ, θὰ
μεταβαῖμε ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ρυθμό ΚΕ,
ὑπερβαίνοντας τοὺς ἐνδιαμέδονς ρυθ-
μούς ΒΟΥ-ΓΑ-ΔΙ).

~ ~ ~
Διατάσεων Φυσικής Διατονικής Κλίμακα

<u>Μαρτυρίες</u>				<u>Φθόγγοι</u>
ν'	22	8	ΝΗ	Β ≡ ή οξύ 4 / φθόγγο ή 4 / χορδο
ζ'	23	10	ζε	
λ	24	12	κε	
υ	25	12	κε	
9	26	12	Δι	Α ≡ ή βαρύ 4 / φθόγγο ή 4 / χορδο
Δ	27	12	κτικός	
Σ	28	8	ΓΑ	
Διαζευ	29	10	ΒΟΥ	
Γ	30	12	ΠΑ	Α ≡ ή βαρύ 4 / φθόγγο ή 4 / χορδο
22	31	12	ΠΑ	
8	32	12	ΝΗ ← βάση	
8	33	12	ΝΗ ← βάση	
λ	34	12	ΝΗ ← βάση	Α ≡ ή βαρύ 4 / φθόγγο ή 4 / χορδο
π	35	12	ΝΗ ← βάση	
9	36	12	ΝΗ ← βάση	
ν	37	12	ΝΗ ← βάση	
Σ	38	72	ΝΗ ← βάση	

Διαπεών Φυσική Διατονική Κλίμαξ

μαρτυρική	$\left(\frac{\pi}{q}\right)\pi'$	ΠΑ	Φθόγγοι
	12		
ν'	8	ΝΗ	Β' ή οξύ
ζ'	10	ΞΘ	Τετράφθογγον
λ			Τετράχορδον
π	12	ΚΕ	
Διαζέν		ΚΤΙΝΩΣ	
Δ	12	ΔΙ	
β	8	ΓΑ	Α' ή βαρύ
γ	10	ΒΟΥ	Τετράφθογγον
λ			Τετράχορδον
π	12	ΠΑ	θάση

Κανόνες

α) Τι καλείται τόνος

Τόνος καλείται ἡ ἀπόσταση μεταξύ δύο (2) βυνεχῶν φθόγγων.
(π.χ. ΠΑ-ΒΟΥ = 1 τόνος, ΓΑ-ΔΙ = ἄλλος τόνος, ΝΗ-ΠΑ = ἕτερος τόνος κ.ο.κ.)

β) Τι καλείται διάστημα

Διάστημα καλείται ἡ ἀπόσταση μεταξύ δύο (2) όποιωνδήποτε φθόγγων. Ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φθόγγων, τοὺς ὁποίους περιλαμβάνει τὸ διάστημα, λαμβάνει καὶ τὴν ὀνομασία του.

Στὸ διάστημα ὑπολογίζονται καὶ οἱ δύο ἔξωτεροι καὶ φθόγγοι δηλαδὴ οἱ φθόγγοι πρὶν ἀκούγονται.

(π.χ. ΝΗ-ΓΑ = διάστημα 4ης διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς 4 φθόγγους τῆς λέξεως ΝΗ-ΠΑ-ΒΟΥ-ΓΑ.)

Ἐπίσης τὸ διάστημα ΠΑ-ΚΕ εἶναι διάστημα 5ης διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς φθόγγους ΠΑ-ΒΟΥ-ΓΑ-ΔΙ-ΚΕ κ.ο.κ.)

γ) Ἡ Διαπαῶν Φωνὴν ἢ Διατονικὴν Κλίμακον μεταχειρίζεται τόνους:

Μείζονες (12), Ἐλάσσονες (10) καὶ Ἐλαχίστους (8).

(Μείζονας, Ἐλάσσονας καὶ Ἐλαχίστους).

Περὶ τοῦ χρόνου ἢ Ρυθμοῦ

Ἀναγκαῖα ἰδιότης πάσης κινήσεως

είναι ο χρόνος ή ρυθμός.

Χρόνος καλείται ή εύτακτος (δηλ. ή βωστή, ή κανονική) κίνηση τής χειρός από όρισμένο σημείο και πανάπαλιν, (δηλαδή και αντίστροφως).

Ο χρόνος διαιρείται σε δύο (2) μέρη.

1. ζήτην Ἄρσην και 2. βήτη θέση.

Πρόκειται περί του ἁπλοῦ χρόνου ή ρυθμοῦ βήτη θέση του οποίου προφέρουμε έναν-έναν τους θόγγους τής κλίμακας.

Μαρτυρίες τῶν φθόγγων

Οἱ μαρτυρίες τῶν φθόγγων εἶναι εἰδικά σημεῖα τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἀπό τὸ ἀρχικὸν γράμμα τοῦ φθόγγου καὶ ἀπὸ ἑνα ἄλλο σημεῖο τὸ ὅποιο ἀναγάζεται μαρτυρικὸν ή χαρακτηρικτικὸν τῆς μαρτυρίας, σημεῖο.

Παράδειγμα. Ἡ μαρτυρία τοῦ φθόγγου ΠΑ (π) ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν γράμμα ρ τοῦ φθόγγου (π) καὶ ἀπὸ τὸ μαρτυρικὸν ή χαρακτηρικτικὸν σημεῖο (α). Ομοίως ή μαρτυρία τοῦ φθόγγου ΒΟΥ (β) ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῶν φθόγγων (β) καὶ ἀπὸ τὸ μαρτυρικὸν ή χαρακτηρικτικὸν σημεῖο (ο). κ.ο.κ.

Οἱ Μαρτυρίες μᾶς μαρτυροῦν δηλ. μᾶς δείχνουν τὸ μέρος ἀπὸ τὸ ὅποιο ἀρχίζει ἑνα μέλος ή τὸ μέρος ἐπὶ

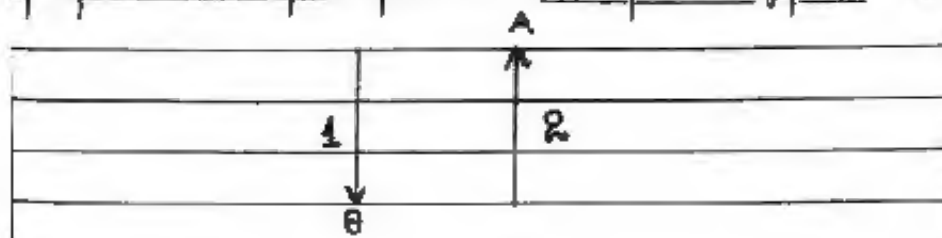
ὁποῖο εὐρίσκεται τὸ μέλος παλλόμενον.
 σημείωσιν. Ὅταν λέγομε μέλος ἐν-
 νοούμε τα λόγια, δηλαδή, τοὺς ὕμνους
 τῆς ἐκκλησίας μας. (π.χ. Κύριε ἐλέηρε-
 ζα, Πάσα πνοή, Κύριε ἐλέησον κ.λ.π.).

Ἐνῷ ἡ προφορὰ τῶν φθόγγων τῆς
 κλίματος, διὰ τῶν χαρακτήρων,
 ὀνομάζεται παραλλαγή.

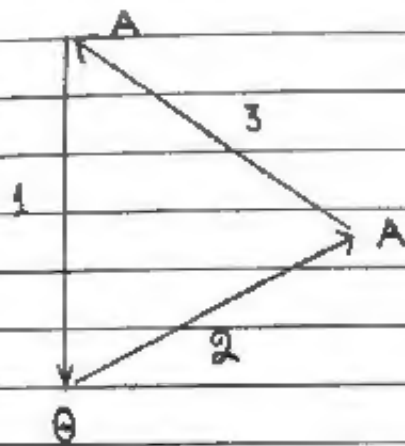
Περὶ τῶν χρόνων ἢ ρυθμῶν
 Ἐκτός ἀπὸ τὸν Ἀπλό χρόνο ἢ
 ρυθμό, ἐστὶ θεώρη τοῦ ὁποῖου προφέρου-
 με ἕνα-ἕνα τοὺς φθόγγους τῆς κλίμα-
 τος, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι χρόνοι ἢ
 ρυθμοί, οἱ ἑξῆς:

1. Ὁ δίστημος ρυθμός
2. Ὁ τρίστημος >> καὶ
3. Ὁ τετραστήμος >>

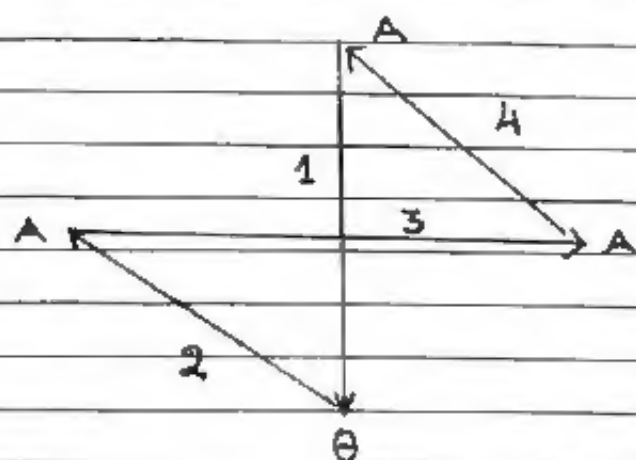
1. Ὁ δίστημος ρυθμός ἀποτελεῖ-
 ται ἀπὸ δύο (2) κινήσεις ἐκ τῶν
 ὁποίων ἡ πρώτη ὀνομάζεται
θέση ἢ ἰσχυρὰ μέρος τοῦ μέτρου
 καὶ ἡ δευτέρα ἀρεση ἢ ἀεθενές
 μέρος τοῦ μέτρου. Παράδειγμα.

2. Ο τριώνυμος ρυθμός αποτελείται από τρεις (3) κινήσεις εκ των οποίων η πρώτη ονομάζεται θέση ή ίσχυρό μέρος του μέτρου και οι άλλες δύο άρσεις ή ἀβθευ ή μέρη του μέτρου. Παράδειγμα

3. Ο τετράσημος ρυθμός αποτελείται από τέσσερις (4) κινήσεις εκ των οποίων η πρώτη ονομάζεται θέση ή ίσχυρό μέρος του μέτρου και οι άλλες τρεις άρσεις ή ἀβθευ ή μέρη του μέτρου. Παράδειγμα (βλ. την επόμενη σελίδα).

Παρατήρηση: Ο τετραβήκμος ρυθμός, αποτελούμενος από τέσσερις κινήσεις, μπορούμε να πούμε ότι περι-
κλείει δύο διαστήματα ρυθμούς οι οποίοι
μας κάνουν τέσσερις (4) κινήσεις.
Συνεπώς, στην προκειμένη περίπτωση,
έχουμε δύο (2) ίσχυρά. Ένα, δηλαδή,
για τον κάθε διάστημα. Ο πρώτος, λοιπόν,
διάστημα εξαντλείται στις δύο πρώτες
κινήσεις του τετραβήκμου ρυθμού.
Η αρχή του δεύτερου διαστήματος, δηλαδή
το ίσχυρό μέρος αυτού, εύρίσκεται στην
τρίτη (3) κίνηση του τετραβήκμου.
Ερώτηση: Τι γίνεται όμως στην περί-

πρώτη αὐτή;
ἐκτὴν περίπτωσιν αὐτῇ (θεωρητικῶς)
λέγουμε ὅτι μεταφέρεται ὁ τόνος ἐκ τοῦ
ἰσχυροῦ μέρους τοῦ δευτέρου διβήμου,
εἰς ἰσχυρὸ μέρος τοῦ τετραβήμου
ρυθμοῦ τοῦ ὁποῖον θὰ ὀνομάζεται
εἰς ἰσχυρὸ μέρος τοῦ μέτρον.
Ὁ καλεῖται μέτρον

Μέτρον καλεῖται ἡ ἀπόστασις
μεταβν δύο διαβολῶν.
Οἱ διαβολοὶ εἶναι δύο κάθετες
γραμμῆς (π.χ. ||) οἱ ὁποῖες χωρ. ζουν
το μέτρον ἐκ μέτρα τῶν ρυθμῶν.
Ἀναλογίως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κινήσεων
εἰς ὁποῖες περιέχει κάθε μέτρο, θὰ
λαμβάνηται τὸ μέτρο αὐτοῦ τῶν ὀνομα-
βία του. Ὡς μέτρα μποροῦν νὰ γέρου
τοὺς ἀριθμοὺς 2, 3 ἢ 4, χάριν εὐνοίας
οἱ ἀριθμοὶ αὗτοι φανερώνουν τὸν ἀριθμὸν
τῶν κινήσεων εἰς ὁποῖες περιέχει τὸ
κάθε μέτρο. Παράδειγμα.

$\gamma \mid \overset{2}{\text{---}} \text{---} \text{---} \mid$ = μέτρο διβήμου ρυθμοῦ

$\gamma \mid \overset{3}{\text{---}} \text{---} \text{---} \text{---} \mid$ = μέτρο τριβήμου ρυθμοῦ

$\gamma \mid \overset{4}{\text{---}} \text{---} \text{---} \text{---} \text{---} \mid$ = μέτρο τετραβήμου

ρυθμοί.

Σημείωση. Η Βυζαντινή μας
Εκκλησιαστική Μουσική εστιάζεται
έπ' του Ιονικού ρυθμού, συμ-
φωνα προς τον ὁποῖον, ἡ τονισμένη
βύλλαβη κάθε λέξεως, θά συμπίπτῃ
μέ το ἑχυρό μέρος του μέτρου.

Παράδειγμα

2 3 4
ζω βοϋ κυ ρι ε παι τα
4
εν σε θη

Όταν ὅμως ὑπάρχουν δύο συνεχεῖς
τονισμοί, δηλαδή, ὅταν μετὰ ἀπό τον
πρῶτον τονισμό τῆς λέξεως ἀκολουθεῖ
ἀμέσως τονισμός ἄλλης λέξεως, τότε
λέγομε ὅτι ὑπάρχει ὁ πρῶτος
τονισμός χάριν τοῦ δευτέρου.

Παράδειγμα

3 3 6
η α να στα εις η μιν κυ ρι
4
ε ε δα τα α βοι

Παρατηροῦμε ὅτι μετὰ τὴν τονί-

τομένη βυλλαθή μμῶν τῆς λέξεως
 "ἡμῶν" ἀκολουθεῖ ἀμέσως ἡ τοιζομένη
βυλλαθή κύ τῆς λέξεως "Κύριε".
 Συμψύχα, λοιπόν, μέ τόν ἀνωτέρω
 κανόνα ἡ τοιζομένη βυλλαθή μμῶν
 ἀποχωρεῖ, λαμβανομένη ἐκ τῆς τριζῆς
 χίνης, (ἄρση), τοῦ τριήμου ρυθμοῦ,
 χάριν τοῦ δευτέρου τοιζομοῦ "Κύ" τῆς
 λέξεως "Κύριε", ἡ ὁποία, συμπληρεῖ
 μέ τό ἰσχυρό μέρος τοῦ μέτρον τοῦ
 τριήμου ρυθμοῦ πού ἀκολουθεῖ.

Τί εἶναι ἑλλειπές μέτρο

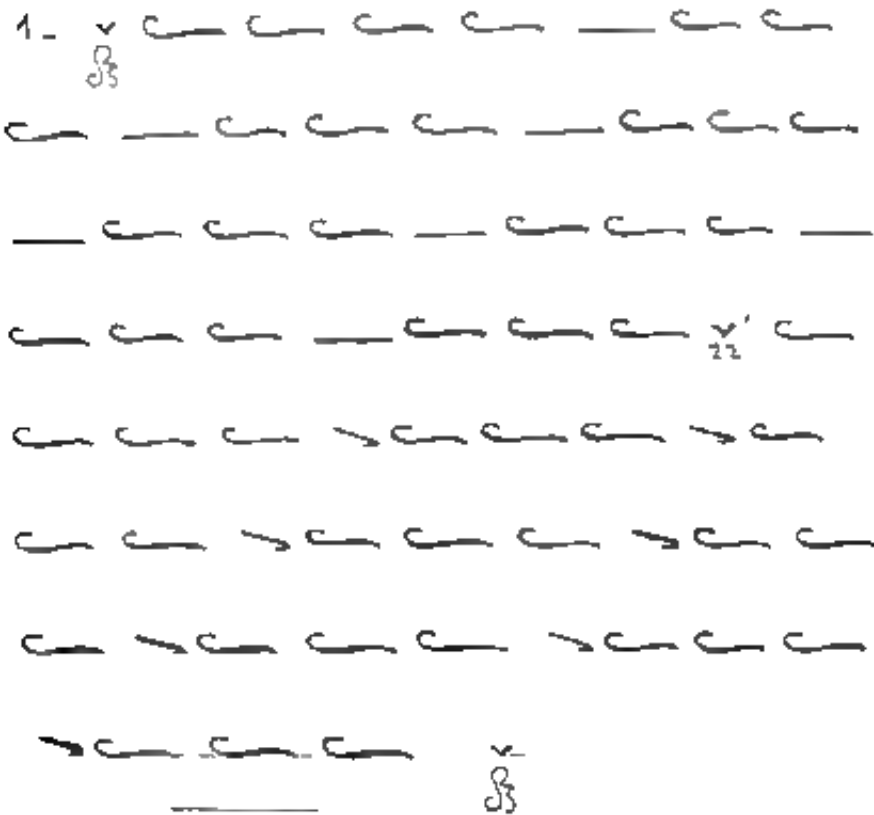
Ἑλλειπές μέτρο εἶναι ἡ ἀντικατά-
 στασις τοῦ ἰσχυροῦ ἢ μέρους τοῦ
 μέτρον, διὰ πάσεως.

Παράδειγμα.

π	χ	σ ²		σ ²	σ	σ	ἡ
9				Με	γα	λυ	ναν
π	χ	σ ²		σ ²	σ	σ	
9				τω	πα	θει	σαν

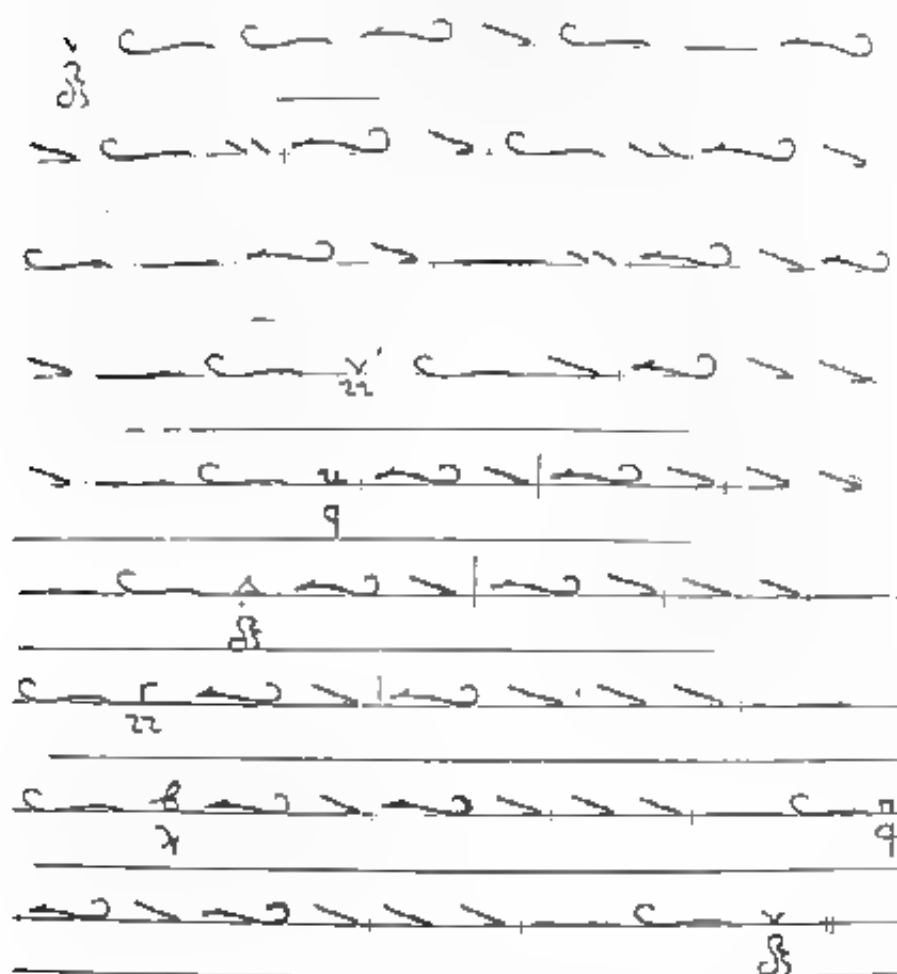
ΑΞΚΗΞΕΙΞ

Ξτὴ φύσιν κλιμακα τοῦ Νη
 Ζυγμός ὁ ἕγμος

Ἄνεκτον ἄριον

Μελωδὴν ἐκτελεσθῆ τῆς Πενταβίας

Χαρακτήρες Χρόνου

< Παρατάξεις τῆς φωνῆς >

1	Κλάσμα	ω	
2	Ἀπλή	.	
3	Διπλή	..	
4	Τριπλή	...	
5	Κορώνα (η)	ω	

Καὶ ὥν

1. Ὁ κλάσμα (ω) παρατείνει τὴ φωνή για κίνηση (1 χρόνο).
2. Ἡ Ἀπλή (.) παρατείνει τὴ φωνή για κίνηση (1 χρόνο).
3. Ἡ Διπλή (..) παρατείνει τὴ φωνή δύο κινήσεις (2 χρόνοι).
4. Ἡ Τριπλή (...) παρατείνει τὴ φωνή τρεῖς κινήσεις (3 χρόνοι).
5. Ἡ Κορώνα (ω) παρατείνει τὴ φωνή ἀορίστως.

Σημεῖα Ἀναπαύσεως

1	Ὁ ζαυρός	+	ζωπα μισό χρόνο
2	ζωπή ἢ Πανθεν	~	>> ἕνα >>
3	Ἡμισωπή	~ ⁵	>> μισό >>

Σημείωση:

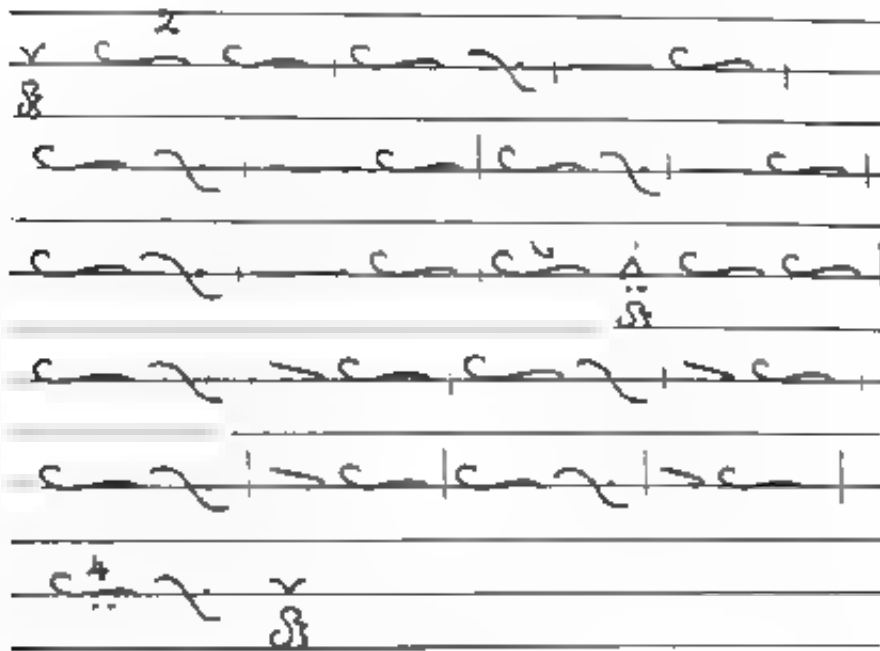
"Όταν θέλαμε να σιωπήσουμε
δύο (2) χρόνους, 'έχουμε την διπλή
σιωπή, ούτως (γ) και τρεις
(3) χρόνους, την Τριπλή σιωπή (γ)

Άσκηση αρ. 3

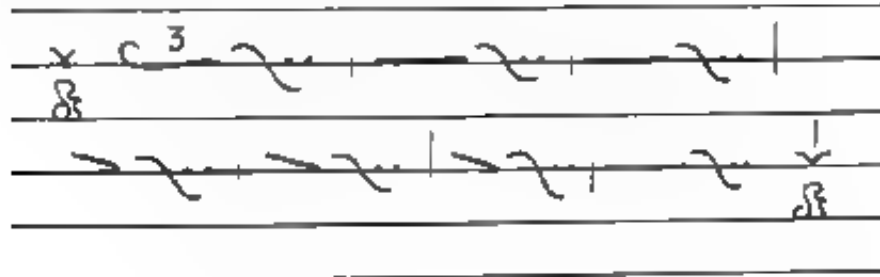
γ $\overset{2}{c}$ c | c^{\vee} + | c | c^{\vee} +
 δ
 c | c^{\vee} + | c | c^{\vee} + |
 c | c^{\vee} Δ \rightarrow | \rightarrow + |
 δ
 \rightarrow | \rightarrow + | \rightarrow | \rightarrow + | \rightarrow | \rightarrow + |
 \rightarrow | \rightarrow + | \rightarrow | $\frac{4}{\therefore}$ γ $\frac{\gamma}{\delta}$ ||

~ 17 ~

Άσκηση 4

5. Ρυθμός 3/8

6. Ρυθμός 3/6 μος

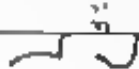

Handwritten musical notation for exercise 6, titled "Ρυθμός 3/6 μος". The notation is written on a five-line staff. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The first line contains a series of eighth notes: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5. The second line contains a series of eighth notes: C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. The third line contains a series of eighth notes: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5. The fourth line contains a series of eighth notes: C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. The fifth line contains a series of eighth notes: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5. The sixth line contains a series of eighth notes: C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. The seventh line contains a series of eighth notes: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5. The eighth line contains a series of eighth notes: C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. The ninth line contains a series of eighth notes: C4, D4, E4, F#4, G4, A4, B4, C5. The tenth line contains a series of eighth notes: C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4. The notation ends with a double bar line.

Αβνμγπ αρθ γ

Ρυθμικὰς 4 μετράς

Handwritten musical notation on a five-line staff. The notation includes various rhythmic symbols such as 'v', 'c', 'p', 'q', 'r', 's', 't', 'u', 'x', 'y', 'z' and their combinations, often with dots or lines above them. There are also some numbers like '22' and '4' written below the staff. The notation is written in a cursive, handwritten style.

Χαρακτήρες Ποσότητας ή Έκτασης
< Καλλωπιστικοί >

1. Ψηφιστόν (ὀξεία)		ὀξύνει
2. Βαρεία		βαρύνει
3. Ὁμαλόν		ὀμαλῶς (με λαρυγγισμό)
4. Ἀντικένωμα		τοαγίζει
5. Ἐτερον ἢ ἐνδεσμος		κυματίζει
6. Ἐνδοφώνον		με κλειστά το κόμα (αδυναμία)
7. Ἀντικένωμα μέ ᾠγή		ἐλκεκώς

Σημείωση: α' τὸ ἀντικένωμα μέ
 ᾠγή () ἐλκεκώς την φωνήν καί παρα-
 τεύει αὐτήν μία κίνησις (1 χρόνο).
 β' τὸ ψηφιστόν καί ἡ βαρεῖα ὀνομα-
 ζονται τὰς καί χαρακτήρες.
 γ' τὸ ὀμαλόν, τὸ ἀντικένωμα καί
 τὸ ἔτερον ἢ ἐνδεσμος, καλλω-
πιστικοί

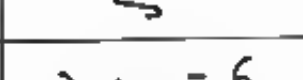

Χαρακτήρες Παικτός Ή Εφαρμογής

{ Καλωπιζικοί }

'Αεχμηά έφ.θ. θ Ρυθμός 2/6 ηρας

Handwritten musical notation on ten staves. The notation includes various rhythmic symbols, accidentals, and dynamic markings. The first staff has a treble clef and a key signature of one flat. The notation is written in a cursive, handwritten style. The staves are numbered 1 through 10 on the left side.

Συμπλοκή Χαρακτήρων.
Χαρακτήρες Ποσότητας ζύνθετοι
ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως,
ἡ περὶ ἑαυτῶν, μέχρι ἑπτά (7)
φθόγγους.

<u>ΑΝΑΒΑΣΕΙΣ</u>	<u>ΚΑΤΑΒΑΣΕΙΣ</u>
 = 2	 = 2
 = 3	 = 3
 = 4	 = 4
 = 5	 = 5
 = 6	 = 6
 = 7	 = 7

Κανόνες

1. Όταν τὸ κεντρίμα εὐρίσκειται
 δεξιά ἢ κάτω τοῦ ὀρίγου
 (), τότε χάνεται ἡ
 φωνή τοῦ ὀρίγου καὶ λαμβάνεται

το ὅριον οἱ φωνεῖ του κέντηματος,
δηλαδή, ἀνεβαίνουμε δύο (2) φωνές
ὑπερθατῶς.

2η. Όταν ἡ ὕψηλὴ εὐρίσκειται
ἀνω καὶ δεξιὰ τοῦ Ὀλίγου ἢ τῆς
Πεταστῆς, τότε χάνεται ἡ φωνή
τοῦ Ὀλίγου ἢ τῆς Πεταστῆς
καὶ λαμβάνονται ὑπ' ὄριον αἱ φωνές
τῆς ὕψηλῆς, δηλαδή, ἀνεβαίνου-
με τέσσερες φωνές ὑπερθατῶς,
οὕτω ()

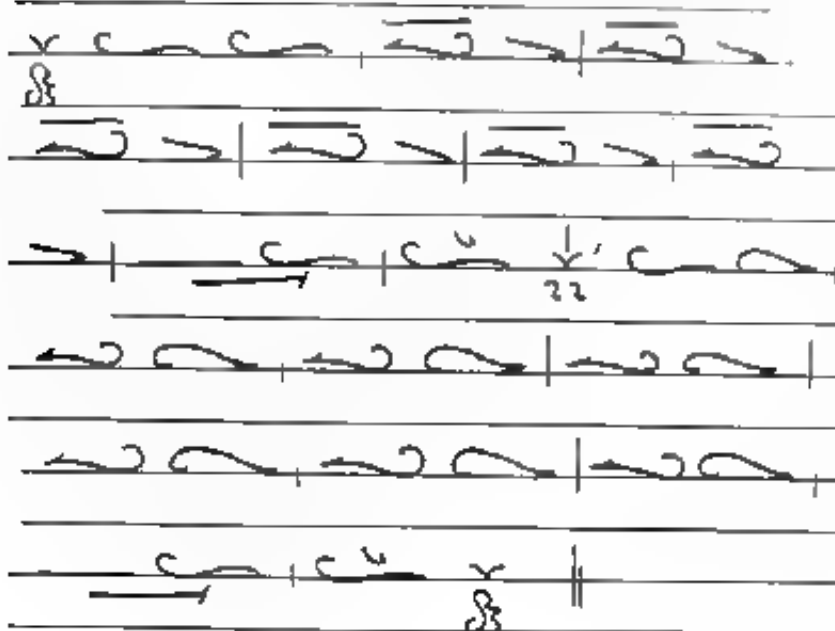
ἔτσι δύο αὐτοὶ περιπεσῶδες, τὸ
Ὀλίγον καὶ ἡ Πεταστὴ, ἐπέχουν
θέσειν ἐκτριχματος, δηλαδή, ἐκτριβοῦν
τὸ κέντημα καὶ τὴν ὕψηλὴν εἰς
ὅποια οὐδέποτε εὐρίσκοντα, μόνα
τους, ἀλλὰ θὰ ἐνταδεύονται, ὡς
ἀνωτέρω, ὑπὲρ τοῦ Ὀλίγου ἢ τῆς Πετα-
στῆς.

Τόσον τὸ Ὀλίγον ὅσον καὶ ἡ
Πεταστὴ ὀνομάζονται ῥῶματα,
τὸ δὲ κέντημα καὶ ἡ ὕψηλὴ,
πνεύματα.

Χαρακτήρες Ποσοτήτος ξύνθετοι
< ξιμπλωνή χαρακτήρων >

Υπερβατικές παραλλαγή με 2 γωνίες
< Διαστήματα 3m >

Άκνηση αριθ. 10 Ρυθμός 2/4m

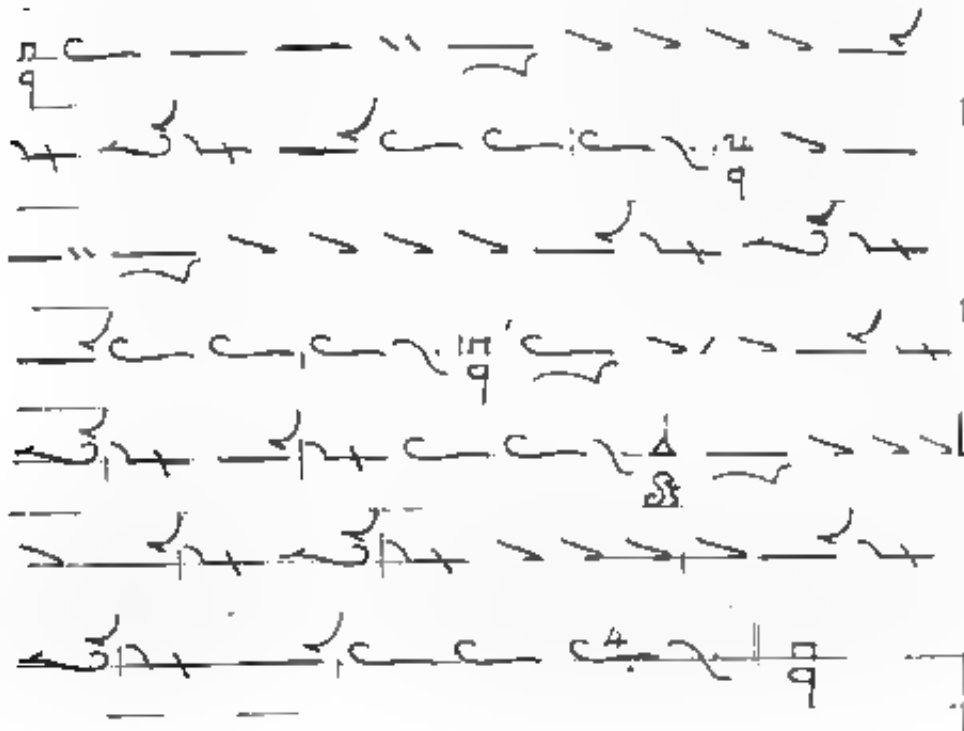

Ἀβυμὼν ἀρ 9 11

ὑπερβαῖως με 3 φωνες < Δ αβηματα 4 ης >

Handwritten musical score for the hymn "Ἀβυμὼν ἀρ 9 11". The score is written on ten staves. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals. The text "ὑπερβαῖως με 3 φωνες < Δ αβηματα 4 ης >" is written above the first staff. The score concludes with a double bar line and a final cadence symbol.

Αβηηβεις με βαση του φθόγου ΠΑ
12. Υπερβατως με 4 φωνές (διαστήματα 5ης)

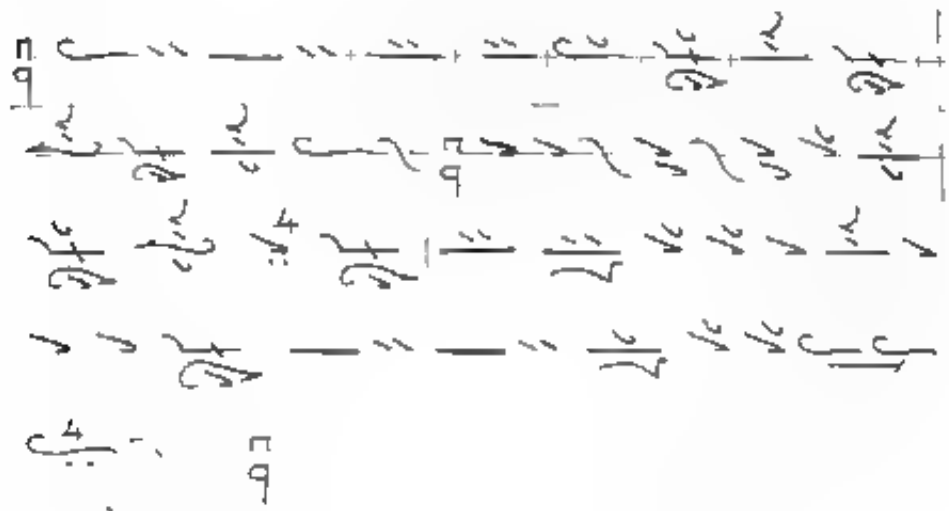
13. Υπερβατώς με 5 φωνές (διαστήματα 6ης)

Handwritten musical score for exercise 13, featuring five staves. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals, with some staves containing specific markings like '4' and '9'.

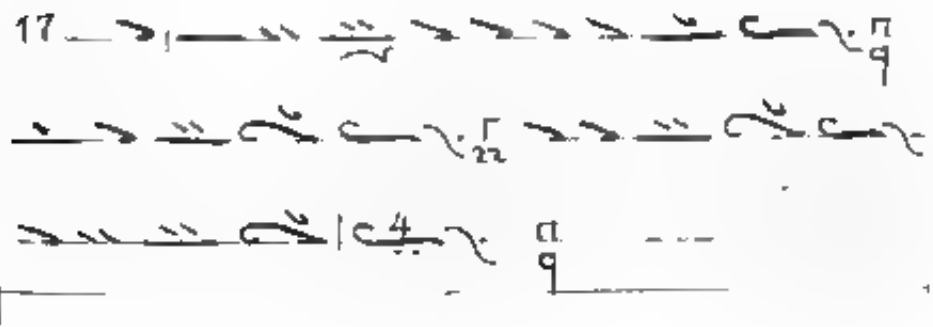
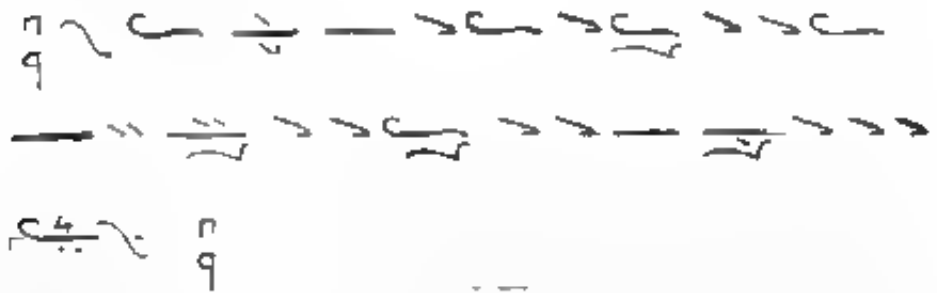
14. Υπερβατώς με 6 φωνές (διαστήματα 7ης)

Handwritten musical score for exercise 14, featuring three staves. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals, with some staves containing specific markings like '4' and '9'.

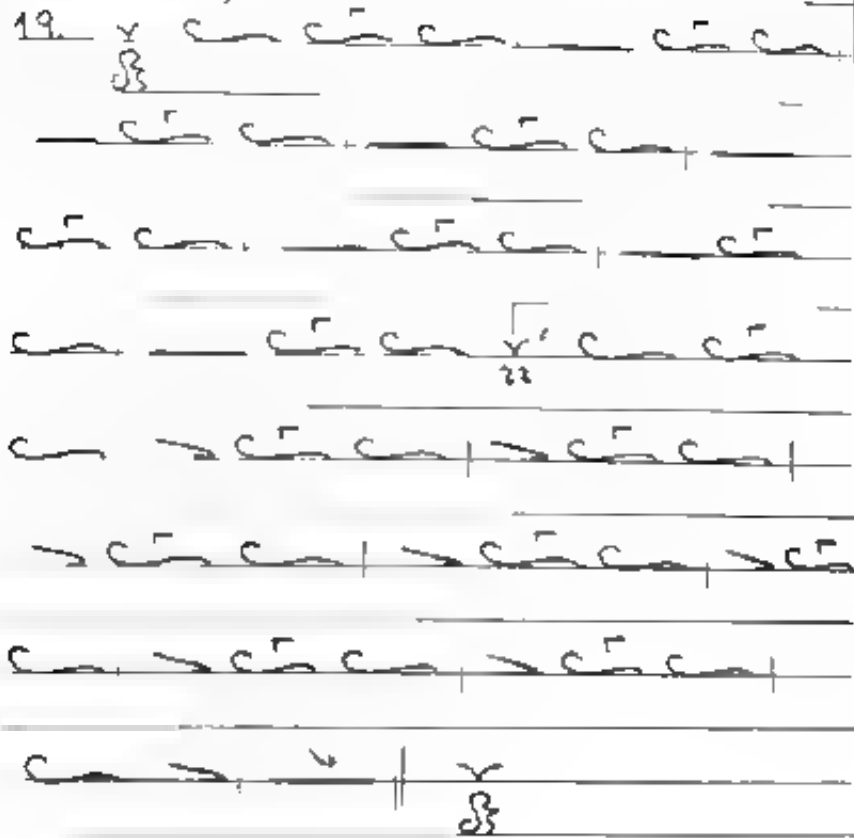
15. Υπερθαυς με 7 ρωνες. <διαστήματα 8ης>.

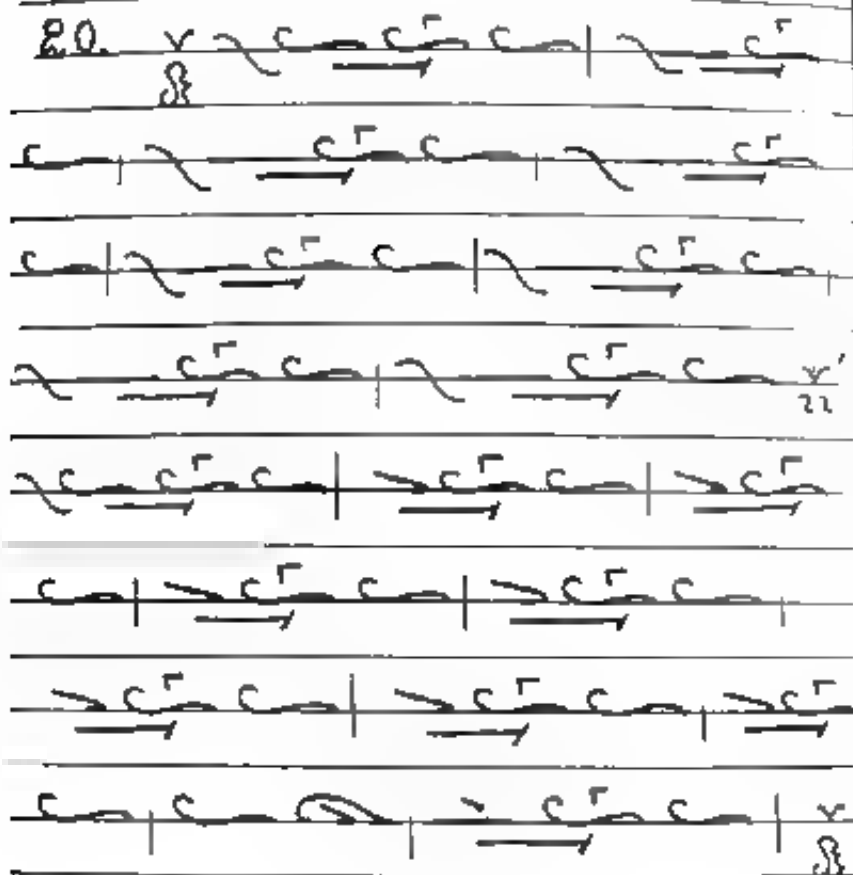
16. Έλλειπες μετρο

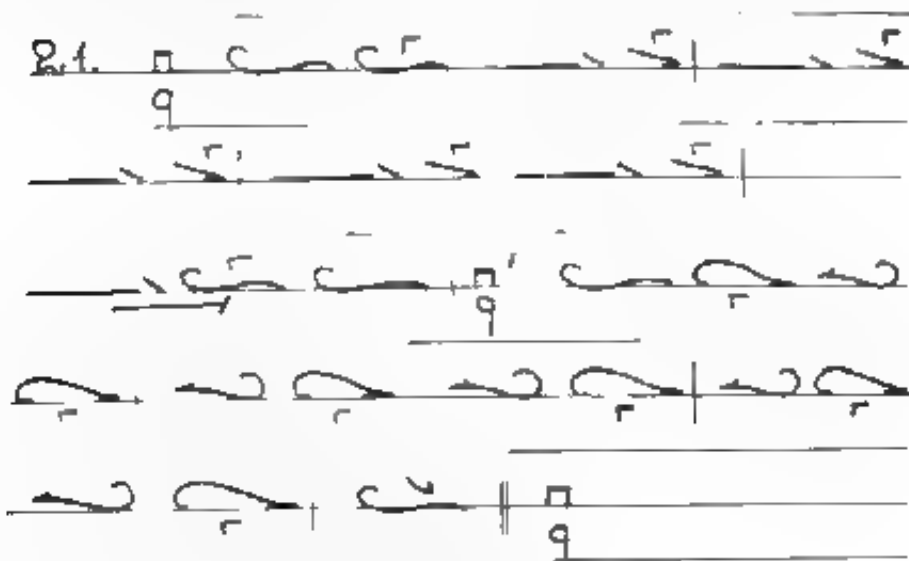
Handwritten title in Arabic script: *مقدمة*

19.

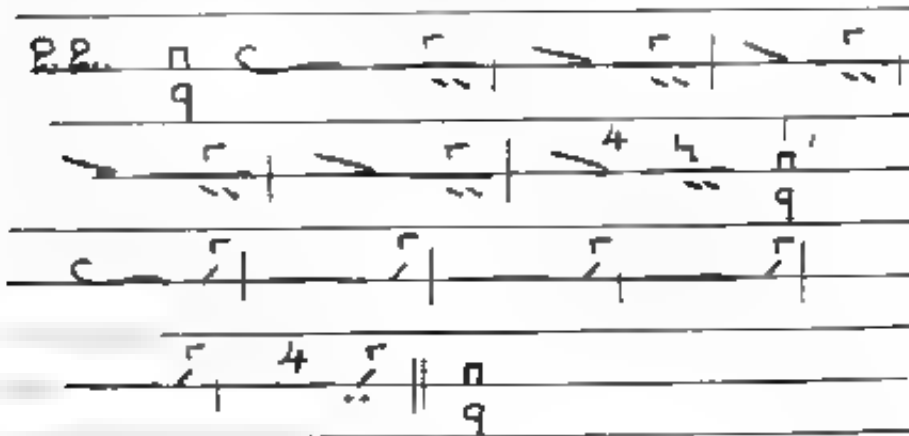
Руб. 2/67405

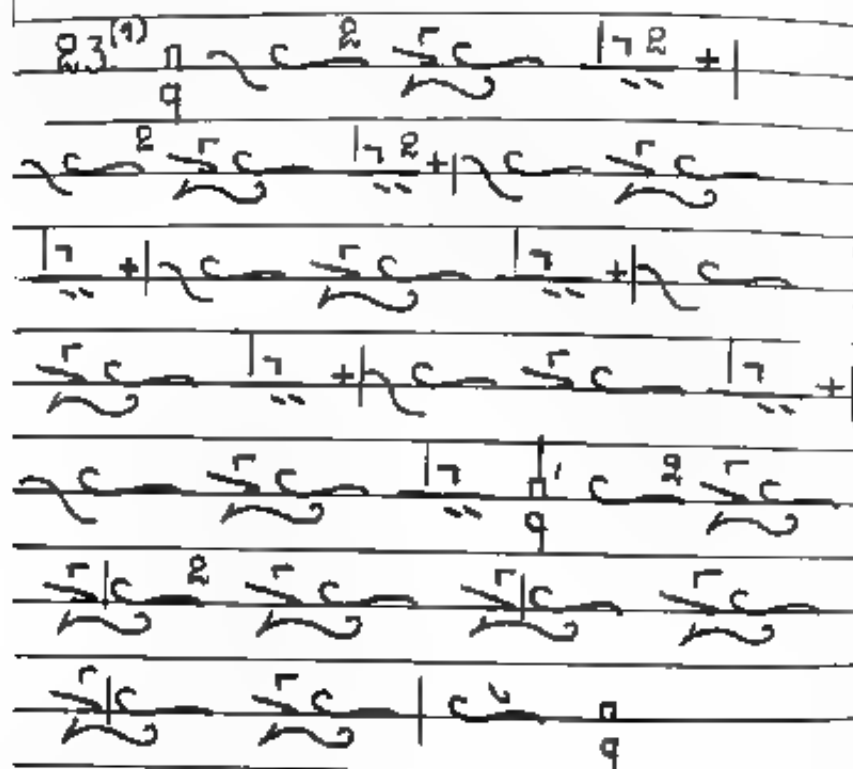
Primos 2.6mos

Primos 2/6mos

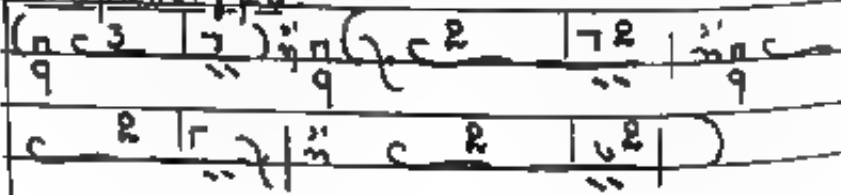
Ρυθ. 2/6 ημος

(1) Σημείωση

Όταν θέλουμε να λάβουμε τα κεντήματα στην κίνηση του προηγούμενου μέτρου, τότε θέτουμε την διακοπή επάνω στο Όριχον.

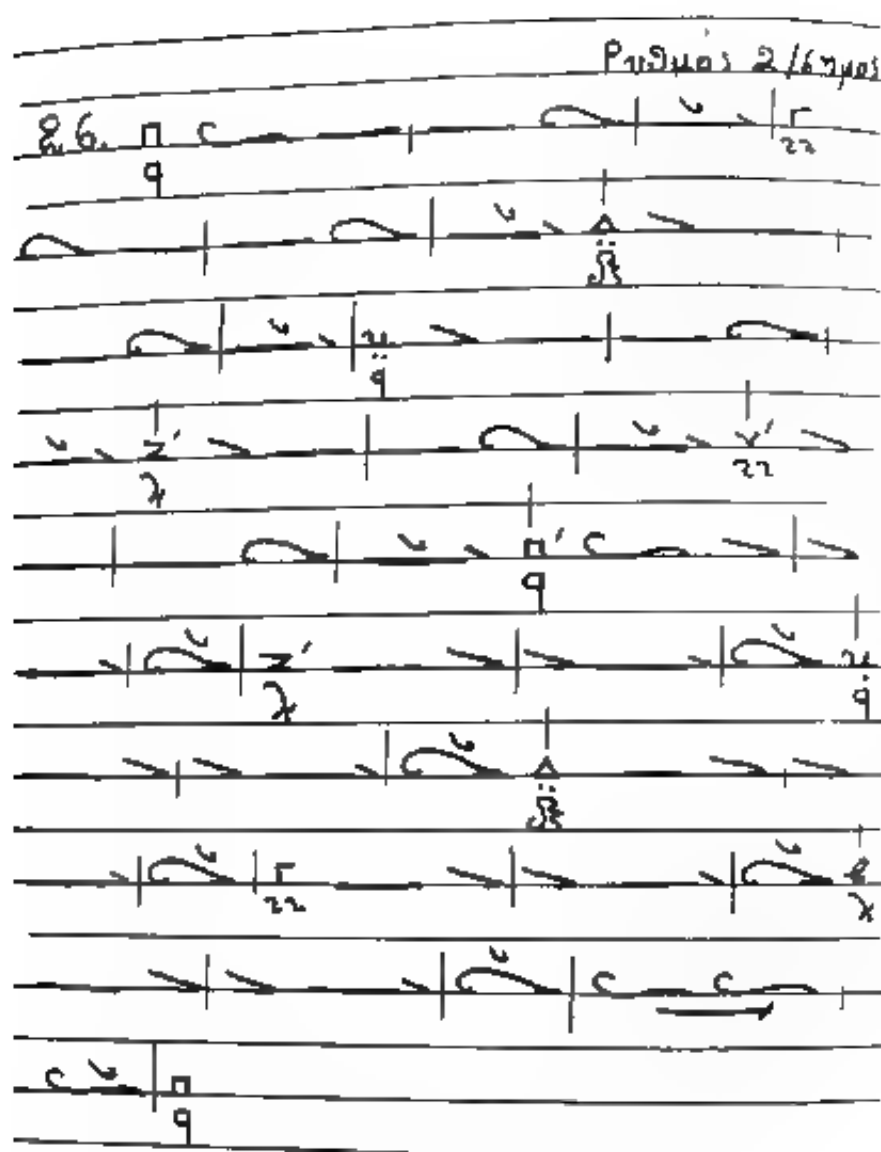
Παράδειγμα

Handwritten musical notation on a six-line staff. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals, with some numbers (2, 3, 4) indicating fingerings or measures. The staff is divided into measures by vertical bar lines.

Handwritten musical notation on a six-line staff, continuing from the previous section. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals, with some numbers (2, 3, 4) indicating fingerings or measures. The staff is divided into measures by vertical bar lines.

Priguns 2/67ms

27. Ρυθμός 2. 6ημος

28. Ρυθ. 2/6 ημος

Συνεχέ ἑλαφρόν.

Συνεχὲς ἑλαφρόν εἶναι. ἡ δὲ ἑλαφρότης
 τοῦ ὁποῦ ἢ ἀποετραφὸς εἰς ὅτι πλεονάζον τοῖς ἑλαφροῖς
 να ἐνέρχει χορχῶς ἔσθ' ἡ προκειμένη περὶ τῆς
 ἀναλήξεως τοῦ ἑλαφρόντος ὅτι δύο (2) ἀποετραφὸς
 ἡ δὲ ἐμπροσθεν αὐτοῦ εὐρισκομένη ἀποετραφὸς
 χρησιμεύει ὡς χορχόν ὀνομάζεται συνεχὲς
 ὅτι κατέρχεται συνεχῶς.

ἡ δὲ ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης

Παρατήρησις: Ἐπεὶ δὲ ἡ
 ἀποετραφὸς χρησιμεύει ὡς χορχόν γιὰ τὸν
 λόγον αὐτόν δὲν λαμβάνει φωνήεν ἢ συλλαβὴν

Ἀσκήσις 293

ἡ δὲ ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης
 ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης
 ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης
 ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης ὡς ἑλαφρότης

Περὶ ἐκμετρίσεως τοῦ Γοργίου καὶ
ἀναμετρίσεως αὐτοῦ

<Παρεστιγμένο Γοργόν>

Ὁ Γοργὸν ὅταν ἐκμετρίσῃται μετὰ τὴν
ἀπλὴν ἔτε ἀριστερά ἔτε δεξιά <Γ' ἢ Γ'>,
λέγεται ἐστιγμένο ἢ Παρεστιγμένον.

Ἡ δὲ ἀπλὴ ὀνομάζεται ἐτιζὶς ἢ ἐστιγμένη.

1. Ὅταν ἡ ἀπλὴ εὐρίσκεται ἄνω καὶ ἐπὶ
ἀριστερῷ μέρει τοῦ Γοργίου <Γ'>, τότε ὁ φθόγγος
ὁ οὐτός ἐχει τὸ παρεστιγμένο Γοργὸ <Γ'> θά
λάβῃ τὰ 3/4 τοῦ μέτρου, δηλαδή, θα ἐκτελεσθεῖ
ἐν ὀργωτέρῳ. Ὁ δὲ φθόγγος ποὺ ἀκολουθεῖ, τὸ
1/4 τοῦ μέτρου <3/4 + 1/4 = 4/4>.

Παράδειγμα

Γ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{2}{4}$ Γ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{4}$ Π $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{1}{4}$ Π

2. Ὅταν ἡ ἀπλὴ εὐρίσκεται ἄνω καὶ ἐπὶ
δεξιῷ μέρει τοῦ Γοργίου <Γ'>, τότε ὁ φθόγγος
ὁ οὐτός ἐχει τὸ παρεστιγμένο Γοργὸ <Γ'> θά
λάβῃ τὸ 1/4 τοῦ μέτρου, δηλαδή, θα ἐκτελεσθεῖ
ὀργωτοτέρα. Ὁ δὲ φθόγγος ποὺ ἀκολουθεῖ, τὰ
3/4 τοῦ μέτρου <1/4 + 3/4 = 4/4>.

Παράδειγμα

Π $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{2}{4}$ Π $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{4}$ Π $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{4}$ Γ

ΣΗΜΕΙΑ ΑΛΛΟΙΩΣΕΩΣ
ΔΙΕΞΕΣ - ΥΦΕΞΕΙΣ

<u>ΔΙΕΞΕΙΣ</u>		<u>ΥΦΕΞΕΙΣ</u>	
1 ΔΙΕΞΙΣ ἡμιτονίας	$\sigma = 6/12$	ΥΦΕΞΙΣ ἡμ. τον ος	$P = 6/12$
2 Τριτημόριας ΔΙΕΞΙΣ	$\sigma = 3/4$	Τριτημόριας ὑφέξις	$P = 3/4$
3 Ὑπερ ἡμιόλιος	$\sigma = 9/12$	Ὑπερ ἡμιόλιος	$P = 9/12$
4 Διαρκής	$\sigma = 6/12$	Διαρκής	$P = 6/12$

ΚΑΝΟΝ

- (α) Οἱ ΔΙΕΞΕΙΣ θὰ ὀξύνουν καὶ οἱ ὑφέξεις θὰ θαρύνουν παντοτε τὸν φθόγγον ἐπὶ ὅποιον εἶθεται.
- (β) Ἡ Δ.αρκής ΔΙΕΞΙΣ <σ> τίθεται ἐπὶ φθόγγον ΓΑ καὶ ἐνεργεῖ ἐπ' αὐτοῦ ὡς θαρυτερον φθόγγον ΒΟΥ τὸν ὅποιον ἴσχυται ἐν διαρκείᾳ ΔΙΕΞΕΙΣ.
- (γ) Ἡ Διαρκής ὑφέξις <φ> τίθεται ἐπὶ φθόγγον ΚΕ καὶ ἐνεργεῖ ἐπ' αὐτοῦ ὡς ὀξύτερον φθόγγον ΖΟ τὸν ὅποιον ἴσχυται ἐν διαρκείᾳ ὑφέξεως.

Περὶ ἤχων γενικῶς.

Οἱ ἤχοι εἶναι ὅκτω (8) καὶ διαιροῦνται
εἰς τρεῖς (3) γένη.

Α' εἰς τὸ Διατονικὸ γένος

Β' εἰς τὸ Χρωματικὸ » καὶ

Γ' εἰς τὸ Ἑναρμόνιο »

Βί καλεῖται γένος

Γένος καλεῖται τὸ σύνολον τῶν
ἤχων πρὶν ἔχουσιν τὴν αὐτὴν ἢ εὐγενῆ
διάρεσιν τετραχόρδων ἢ τετραβόγγων.

Α' εἰς τὸ Διατονικὸ γένος ἀνήκουν
τέτταρις (4) ἤχοι, ἦτοι.

Ὁ Πρῶτος, Ὁ Τέταρτος καὶ οἱ
μεταξὺ αὐτῶν. Δηλαδή, ὁ Πρῶτος τοῦ
Πρῶτου καὶ ὁ Πρῶτος τοῦ Τέταρτου.

Β' εἰς τὸ Χρωματικὸ γένος ἀνήκουν
δύο (2) ἤχοι: 1) Ὁ Δεύτερος καὶ
2) Ὁ Πρῶτος τοῦ Δευτέρου.

Γ' εἰς τὸ Ἑναρμόνιο γένος ἀνή-
κουν δύο (2) ἤχοι: 1) Ὁ Τρίτος καὶ
2) Ὁ Πρῶτος αὐτοῦ ἢ Βάρυν.

Κάθε ἤχος φέρεται κατὰ τρεῖς
(3) τρόπους: 1) Εἰρηλατικῶς
2) Στιχηρικῶς
καὶ 3) Παπαδικῶς.

1). Λέγοντες εἰρηολογικόν τρόπον
ἐννοοῦμε τὸν εὐχτομο τρόπο, κατὰ
τὸν ὁποῖο, κάθε ἐκλάβῃ ἀντιτεταχῇ,
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς ἓνα μονεῖκό
ῥθόγγον. Παράδειγμα

π σ σ
9 Τας ες πε ρι νας η μων
εν χας δ

Μέλη παλλόμενα κατ'
αὐτὸν τὸν τρόπο, μεταξὺ ἄλλων,
εἶναι ἔκείνα τὰ ὁποῖα ἀνήκουν
εἰς εὐχτομο Ἀναστασιματάρια, τὰ
Ἀπολυτίκια, οἱ εἰρμοὶ τῶν κανόνων,
τὰ διάφορα καθίσματα κ. λ. π.

2). Λέγοντες εὐχτηραρικόν τρόπον
ἐννοοῦμε τὸν ἄρχα εὐχτομο
τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖο, κάθε ἐκλάβῃ
ἀντιτεταχῇ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς
δύο, τρεῖς ἢ περισσότερους ῥθόγγους.

Μέλη παλλόμενα κατ' αὐτὸν τὸν
τρόπον, μεταξὺ ἄλλων, εἶναι.

Τὰ κεντραρχάρια, τὰ πασαλητοάρια
τοῦ ἁρχαῖ Ἀναστασιματαρίου, τὰ
ἑσθινὰ δοξαετικά, δοξαετικά Ἀχίων,

τά "Αξίον ἔστιν" τα ἰδιόμελα τῆς
Λίπης, οἱ ἄρχες καταβασιεὺς κ.λ.π.
3) Λέγοντες παρὰ τὸν τρόπον
ἐννοοῦμε τὸν ἄρχον τρόπον κατὰ
τὸν ὁποῖο καθεὺν λαθὴ ἀντιστοιχεῖ
ἐν ὁλόκληρῃ μοναϊκῇ φράσει.
Μέλη ψαλλόμενα κατ' αὐτὸν τὸν
τρόπον, μετὰ ἄλλων, εἶναι τὰ
Χερουθικά, τα καινωγικά, τὰ "Αἶνοι
ὁ Θεός" τὰ ὁποῖα ψάλλεται κατὰ
τὴν ἑξοδὸν τοῦ Ἐπιταφίου ἐν ἡχο
πλάγιον τοῦ δευτέρου νε-να-νώ
(νε-να-νώ) με βάση τὸν ᾠδόνχο
ΔΙ (Δ), διάφοροι καλλοφωνικοί εἵρμοι
τὰ "Θεοτόκε Παρθένε", "Οὐκ ἀνέχου",
τοῦ Πέτρου Μπερεκέτου ἡ Περνεκέτου κ.λ.π.
σημείωται: τὸ σημεῖον αὐτὸ (η, η,
η) ὀνομάζεται ἐφωγικά και
τοποθετεῖται μπροστὰ ἐφωγῶν ἢ
δίφωγχο, χάριν ἐμφάσεως. (π.χ. ηε,
μα, ηι, ηου κ.λ.π.). Εἶναι τὰ λεγόμε-
να γράμμα γῆ (γ) τῶν θυγατρικῶν
Παρατήρηση. Ὁ εἵρμολογικός
τρόπος ὀνομάσθηκε ἔτσι διότι, κατ'
κύριον τὸν τρόπον, ψάλλονται οἱ εἵρμοι

των κατόνων.

Ο στιχηρικός τρόπος ἀνομάσθηκε
κε ἔτσι διότι, κατ' αὐτόν τόν τρόπον
προηγούνται εἴκοσι.

Ο παπαδικός τρόπος ἀνομάσθηκε
ἔτσι διότι, κατ' αὐτόν τόν τρόπον παύ
ψάλλονται τὰ μέλη αὐτά, δίδεται κίρως
στον ἱερέα καὶ τελέει ἀνέτως
(δηλ. με ἀνέει) τὰ μυστήρια τῆς θείας
εὐχαριστίας.

Ο Πρῶτος ἦχος εἰρηολογικῶς, στιχηρ-
ρικῶς καὶ παπαδ. κῶς ψαλλόμενος ἔχει
βάση τόν ρυθμό ΠΑ καὶ ἀπηχεῖται διὰ
τοῦ ἀπηχημάτος ΝΗ-ΠΑ (π > π)
σημείωση. 9 7ε 7ε 9

Ἦι εἶναι ἀπὴχημα.

Ἀπὴχημα εἶναι μιά ^{μικρή} μουσικὴ φράση
ἣ ἥποια ἐκφώνεεται πρό τῆς ἐναρξέως
ἐνός μέλους καὶ χρησιμεύει εἰς τὴν εἰσαγω-
γὴ εἰς τὸ μέλος αὐτό. (Περὶ ἑσώτερα εἰς
οἶκον νεφέλας: "Ἐπιστάται τῶν ἡχημάτων")

Ο Τρίτος τοῦ Πρωτοῦ ἦχος, εἰρη-
ολογικῶς ψαλλόμενος, ἔχει βάση τόν
ρυθμό ΚΕ καὶ ἀπηχεῖται διὰ τοῦ
ἀπηχημάτος ΝΕ (π < π) εἰς τὰ
εἰρηολογικά μέλη - (9 7ε 9)
- ἔχει τόν ζω πάντα ρυθμό.

Στοιχηματικώς και Παροδικώς ψαλ-
λόμενος έχει βάση τὸν φθόγγο ΠΑ και
ἀπηχείται διὰ τοῦ ἀπηχήματος
ΝΗ·ΠΑ { $\eta > \eta$ }
($\eta \in \eta \in \eta$)

"Ο τέταρτος ήχος ειρμολογικώς
παλλόμενος έχει βάση τὴν φθόγγον
ΒΟΥ καὶ ἀπηχέεται διὰ τοῦ ἀπηχή-
ματος ΔΙ - ΓΑ - ΒΟΥ. Εἶναι ὁ λεγό-
μενος Πέμπτος ἤχος (Διήχοις)

Κατά την παλαιάν εποχὴν ὑπῆρχε
καὶ ἓνα ἀκόμη ἦχος ὁ ὁποῖος ἀκο-
υόμεθα Λεύτερος Διατονικός μέ-
λῳ τῶν γόγγυς βοῦ. Ὁ ἦχος αὗ-
τος εἶναι ὁ σήμερον λεγόμενος
Λέγετος.

Σειχηραρχικῶς ψαλλόμενος ὁ
τέταρτος ἦχος ἔχει ὁσὴ τὸν ρθόγχο
ΒΟΥ ἢ τὸν ρθόγχο ΠΑ καὶ ἀπηχεῖται
διὰ τοῦ ἀπηχημάτος ΔΙ-ΓΑ-ΒΟΥ.

Παπαδικῶς ψαλλόμενος ἔχει
βάση τὸν γόγγυο δι καὶ ἀπνέχεται
διὰ τοῦ ἀπνέχματος «Ἄ γιαν, αἰέν»

[illegible]

Ὁ Πλάγιος τοῦ τετάρτου ἤχος
εἰρημολογικῶς, εἰς κτηρῶνικῶς καὶ Παρα-
δικῶς ψαλλόμενος ἔχει θάβη τὸν γθόγγον
NH καὶ ἀπηχέεται διὰ τοῦ ἀπηχήμα-
τος NE $\left\{ \begin{array}{c} \gamma \quad \sigma \quad \gamma \\ \beta \quad \mu \epsilon \quad \beta \end{array} \right\}$.

Ἐξ ὁρισμένου μέλη ὁ Πλάγιος τοῦ
τετάρτου ἤχος ἔχει θάβη τὸν γθόγγον
ΓΑ μεταριθμένους τῆς ἀρχικῆς θάβε-
ως τοῦ ἤχου NH τρεῖς (3) γωνεὶς ὅσυν-
τερα καὶ εἰθεμένους τῆς γθορᾶς τοῦ
γθόγγου NH (B) ἐπὶ τοῦ ΓΑ, οὕτως:

$$\left\{ \begin{array}{c} \gamma \quad \gamma \quad \gamma \\ \beta \quad \beta \quad \beta \end{array} \right\}$$

Ἡ περίπτωσις αὕτη λέγεται
ἐνίστημα κατὰ τριγωνίαν, δηλαδή,
τρεῖς (3) γωνεὶς ὅσυντερα ἀπὸ τὸν γθόγγον
NH.

Μέλη ψαλλόμενα κατὰ τριγωνίαν
μετατὶν ἄλλων, εἶναι: τὸ ἀναστάσιμον
ἀπολυτίκιον «Ἐξ ὕψους κατεβήθης»
τὰ ἀναστάσιμα καθίσματα τοῦ πλ.δ.
ἤχου, τὸ ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς
«ἐν λόχῳ τοῦ εἰ χριστέ» τὰ καντάκια
«Ὁ τε καταβάς», ὁ Μέγας καὶ ὁ μικρὸς
παρακλητικὸς κανὼν καὶ γενικῶς ὅλα

τα Ἀπολυτικά καὶ Κοντάκια τοῦ
Πραγίου Τεταρτοῦ ἤχου (πλ.δ' ἤχου).

Ὁ Δεύτερος ἤχος εἰρηολογικῶς
ψαλλόμενος ψάλλεται ὡς Πράγιος τοῦ θ'
μέθ' αὐτὸν τὸν ρθόγγον ΠΑ καὶ ἀπηχεῖται
διὰ τοῦ ἀπηχήματος ΝΕ $\left(\begin{array}{c} \pi \quad \text{c} \quad \pi \\ \text{ue} \end{array} \right)$

Στοιχηραρινῶς καὶ Παπαδικῶς ψαλλο-
μενος ἔχει θάβη τὸν ρθόγγον ΔΙ καὶ
ἀπηχεῖται διὰ τοῦ ἀπηχήματος ΝΕ
 $\left(\begin{array}{c} \Delta \quad \text{c} \quad \Delta \\ \text{ue} \end{array} \right)$

Βάθη τῶν ᾠδασιων τοῦ θ' ἤχου
εἶναι ὁ ρθόγγος ΔΙ, τῆς δὲ νλίμανος
αὐτοῦ, ὁ ρθόγγος ΝΗ.

Ὁ Πράγιος τοῦ Δευτέρου ἤχου (πλ.δ')
εἰρηολογικῶς ψαλλόμενος, ψάλλεται ὡς
Δεύτερος μέθ' αὐτὸν τὸν ρθόγγον ΔΙ καὶ
ἀπηχεῖται διὰ τοῦ ἀπηχήματος ΝΕ
 $\left(\begin{array}{c} \Delta \quad \text{c} \quad \Delta \\ \text{ue} \end{array} \right)$

Στοιχηραρινῶς καὶ Παπαδικῶς
ψαλλόμενος ἔχει θάβη τὸν ρθόγγον ΠΑ
καὶ ἀπηχεῖται διὰ τοῦ ἀπηχήματος
ΝΕ $\left(\begin{array}{c} \pi \quad \text{c} \quad \pi \\ \text{ue} \end{array} \right)$

Παρατήρηση. Ο Δεύτερος και ο
πλάγιος του θ', όταν φάλλονται εἰρημολογικῶς,
ἀλληλοδανείζονται τὰ τετράχρονα των
ἢ τετραθόγγα των.

Ὑπάρχει μία παραλλαγή τοῦ πλάγιου θ' ἡ
ἡχου, ὅπου ὁ ἡχος αὐτός, ἀναφέρεται
νε-νη-νῆ (νε-νη-νῆ) ἢ Παλατι-
νόν Μέλος. Ὁνομάσθηκε Παλατινόν
μέλος διότι οἱ Αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαν-
τίου ἠρέσκοντο νὰ ἀκούουν μέλη
φαλλόμενα κατ' αὐτόν τόν ἡχόν καί,
ὡς ἐκ τούτου, προεκάλεσαν τοὺς ψάλτες
οἱ ὅποιοι ἔψαλαν διάφορα μέλη εἰς τόν
ἡχόν αὐτόν. (π.χ. τὰ καθίσματα τοῦ
Δ' ἡχου «Κατεπλάγη Ἰωάννης», κατε-
πλάγησαν ἄγγελοι, τὰ καθίσματα τῶν
Χριστουγέννων «Δεῦτε ἴδωμεν πικροῦν
«εἰ θαυμάζει Μαριάμ», κ.λ.π.)

Ο Τρίτος ἡχος εἰρημολογικῶς καί
εὐχρηστικῶς φαλλόμενος ἔχει θάση
τόν θδόγγον ΓΑ καί ἐξ ὀρισμένων περι-
πτώσεων τόν θδόγγον ΠΑ. Ἀπηχεῖται
διὰ τοῦ ἀπηχήματος ΚΕ-ΔΙ-ΓΑ.
Παραδικῶς φαλλόμενος ἔχει θάση
τόν θδόγγον ΓΑ καί ἀπηχεῖται διὰ
τοῦ ἀπηχήματος ΚΕ-ΔΙ-ΓΑ.

Ὁ Βαρύς ἦχος εἰρηολογικῶς
καὶ ἐπιχρηστικῶς παλλόμενος ἔχει
βάσιν τὸν φθόγγον ΓΑ καὶ ἀπηχέται.
διὰ τοῦ ἀπηχηματος Ζο-ΚΕ-Δι-ΓΑ.
Παπαδικῶς παλλόμενος ἔχει
βάσιν τὸν φθόγγον Ζο καὶ ἀπηχέται
διὰ τοῦ ἀπηχηματος ΠΑ-ΝΗ-Ζο.

Ὁ ἦχος αὐτός, ὅταν ψάλλεται παπα-
δικῶς, ὀνομάζεται Βαρύς Διατο-
νικός. Βαρύς, διότι ἔχει τὴν
βαρυτέρα βάσιν (Ζο). Διατονικός
δισσι, ὅταν ψάλλεται, ἀρέσκεται νὰ
προβάλλῃ, ἐν ὁρισμέναις περιπτώσεσι,
τὸν φθόγγον ΠΑ τῆς διατονικῆς κλι-
μακας ὅπου, ὁ φθόγγος ΠΑ, ὡς γνωστόν,
εἶναι ἡ βάση τοῦ πρώτου ἤχου, τιθε-
μένης τῆς ἀντιτεταίχου φθοῆς αὐτοῦ,
οὕτως: (9) (ΠΑ).

Ὑπάρχει καὶ ἄλλος Βαρύς ἦχος μέ-
 βάσιν τὸν φθόγγον Ζο ὁ ὁποῖος λέγεται
Βαρύς Ἐναρμονίας ἐκ τοῦ Ζο
ὑφάρ, οὕτως: $\left(\frac{9}{22} \right)$. Μέρη παλλόμενα

ἐκόν ἐν λόγῳ ἦχοι εἶναι, μεταξύ ἄλλων,
ἡ "Δοξολογία" Χουρμουζίου Χαριτομήτα-
κος ἡ ὁποία διακρίνεται γιὰ τὴν μεγαλο-
πρέπειά της.

Περὶ φθορῶν

Φθοραί εἶναι τὰ σημεῖα εἶναι
τὰ ὅποια τιθεμένα κατὰ τὴν διάρκειαν
ένος μέλους, φθείρουν αὐτὸ, δηλ. ἀλλά-
θουν τὸν ἦχον καὶ μᾶς μεταφέρουν
ἀπὸ γένους εἰς γένος, ἀπὸ ἦχου εἰς ἦχον,
ἢ καὶ εἰς ἕτερον γένος καὶ ἦχον. Τὸ
σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ἡ φθορά
ονομάζεται. ὁ εἶς, ἐνῶ τὸ σημεῖον ὅ-
που λύεται αὕτη, δηλ. ὅπου ἐπανερχό-
μεθα εἰς τὸν ἀρχικὸν μᾶς ἦχον, ὀνομά-
ζεται λ' ὁ εἶς.

Αἱ φθοραί εἶναι αἱ ἑξῆς.

Α'. Διατονικῶς Γένους

πα	βοῦ	γα	δι	κε	ζω	νη	νη'
φ	Ξ	φ	ρ	ὀ	Ξ	ρ	ρ

Β'. Χρωματικῶς Γένους

1. τοῦ δευτέρου ἦχου

Δι (κατ'ἐκίρεσιν εἰς. νη-θου-ζω-)

νη' (κατ'ἐκίρεσιν εἰς. πα-χα-κε-)

2 - Τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἤκου

πα (επανίως εἴθεται πα' εἰς τὸν κε)

Δ

3. Γ. τοῦ ἑναρμονίου γένους
 ἑναρμόνιος γὰρ τοῦ ζω. ὁ <ζω>
 αὕτη ζητεῖ τὸν ζω ἐν διαρκεί ὥρετι.
 4. Γενικός κανὼν

^α ἕκαστος χαρακτήρ ὁ ὅποιος θὰ ἔχη
οἷανδὴ ποτε θοορὰν θὰ λαμβάνη ὑποχρεω-
τῶς τὴν ὀνομασίαν τῆς θοορᾶς,
διατηρῶν τὴν ὁρίστητά του.

Παράδειγμα.

Παρατήρησις: ἔαν τὸ ἐμφατικὸν εἰς τὸ ὁποῖον
ἐφίκεται ἡ φθορὰ δὲν συμπίπτει μετὰ τῆν
ὀνομασίαν αὐτῆς, τότε λέγομεν ὅτι ἔχομεν
παραχορδῆν, δηλ. παρὰ τὴν χορδὴν, παρὰ
τὸν φθόγον αὐτῆς (τῆς φθορᾶς).

Συνεπώς Παρακαρδία καλείται το σημάδι εκείνο επί
τοῦ σώματος εὐρίσκεται ὁποιαδήποτε φθορά καὶ τὸ ὁ-
ποῖον σημάδι δὲν σφικνίηται μετὰ τὴν ὀνομασίαν ἐν-
τός (δύνα. τῆς φθορᾶς).—

Χρόες

Χρόες είναι είδικά σηκεία ἀλ-
λοιώσεων τὰ ὅπαια, τιθέμενα κατὰ
τὴν διάρκειά ἑνὸς μέλους εἰς ὠρισμένους
σθόλους, ἐπιφέρουν ὠρισμένες ἀλ-
λοιώσεις εἰς αὐτοὺς.

Οἱ Χρόες εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Ὁ Ζυγὸς ϕ

2. Ὁ Κλιτὸν ψ

3. Ἡ ἑπάθη θ

Καὶ

1. Ὁ Ζυγὸς (ϕ) τίθεται ἐπὶ τὸν σθόλον
Αἰ καὶ ἵπται τὸν σθόλον ΓΑ μέδιον,
τὸν ΒΟΥ γυνὴ καὶ τὸν ΠΑ μέδιον
ἐπίσης.

Παράδειγμα

Α ϕ \rightarrow \rightarrow \rightarrow
δ δ δ

2. Ὁ Κλιτὸν (ψ) τίθεται ἐπὶ τὸν

φθόγγου Δι και ζητεί τον φθόγγου ΓΑ
μέδισεν και τον ΒΟΥ μέδισεν επίσης.

Παράδειγμα

Δ C ^φ > > > (1)
δ σ σ σ

3. Η ξράθη (-θη) τίθεται στον
φθόγγου ΚΕ και ζητεί τον φθόγγου
ΖΕ μέδισεν και τον Δι μέδισεν.

Παράδειγμα

η C ^{θη} ρ > >
θ σ

Σημείωση: Η ξράθη, κατ'εξ-
ίρεση, τίθεται και επί του φθόγγου
ΓΑ και ζητεί τον άμέσως όξύτερο
φθόγγου Δι μέδισεν και τον ά-
μέσως βαρύτερο φθόγγου ΒΟΥ μέδισεν

Κλασικό παράδειγμα τῆς περι-
πτώσεως αὐτῆς εὐρίσκουμε στον
"Πολυέλεον" «ἐπὶ τὸν ποταμὸν
βαθυλῶνος» ἦχος Γ' Χουρμουζίου
Χαρτοφύλακος, καὶ στον στιχὸ
«Κολληθεὶν ἡ γλῶσσα μου»

(1) Κλασικό παράδειγμα τῆς περιπτώσεως
αὐτῆς εὐρίσκουμε στον πέμπτη (Ε')
ὥδη των "Καταβασιῶν" των

Χριστὸς γένων (ἀρχὴν μέσος) καὶ
ἐκ τῆς ἀρχῆς ὁ Πατὴρ οἰκτιρῶν

π σ α τ η ρ
9 Πα τ η ρ
χ ο ο κ τ ι ρ μ ω ν τ η ρ
γα α τ η ρ (κ.λ.π)

ξείχος ἐκ τῆς Λοξολογίας
32. Ἡ καὶ πρῶτος π
η ε η ε 9

Δ ο ξ α σοι τω δει ξαντι το
ως δο ξα εν τω ψι εστι θε
ω δ και ε πι γης ειρη
νη εν εν αν θρω ποις εν δο
κι α

Χρωματική Κλίμακ του Παθίου Β' ή Χου

φυσική
διατεταγμένη
κλίμακ

π'	9	12	4	π'
β'	12	8	20	β'
γ'	10	6	12	γ'
δ'	12	12	12	δ'
ε'	12	4	20	ε'
στ'	8	20	8	στ'
ζ'	10	6	12	ζ'
η'	12	12	12	η'

Χρωματική
Κλίμακ του
Παθίου Β' ή Χου

Β' ή δ' ή
Τετράκο-χρον ή
Τετράχορδον

Διατεταγμένης

Τετρακο-χρον ή ήλαττωμένο
ήμιτονιο

ήλαττωμένων τριημιτόνων

Α' ή Β' ή
Τετράκο-χρον ή τετράχορδ

ήμιτόνιος

Κ α ν ω ν

Α' τρόπος. Τό A^{π} ή Βαρύ τετρά-
ρθεον (τετράχρδον) της κλίμακας
του Πλαγίου Δευτέρου ήχου σχηματίζε-
ται ἐκ τοῦ διαταύρου καὶ τοιαύτου
διὰ μιᾶς μονογράμμου ἡρέσεως <ρ>
τιθεμένης ἐπὶ τοῦ ρθούχου ΒΟΥ
καὶ διὰ μιᾶς τριγράμμου διέσεως <σ>
τιθεμένης ἐπὶ τοῦ ρθούχου ΓΑ.

Ἀναλυτικὰ: Ἡ μονόγραμμος
ἡρέσις βαρύνει τὸν ρθούχον ΒΟΥ κατὰ
4 μόρια. Ὅποτε τὸ διάστημα ΠΑ-ΒΟΥ
ὅσο 10 μόρια πρὶν εἶχε, γίνεται 6 μόρια,
δηλαδή, ἡμιτάυρου (τὸ ἥμισυ τοῦ
Μείζονος τόνου).

Ἡ τριγράμμος διέσις ὀξύνει τὸν
ρθούχον ΓΑ κατὰ 8 μόρια καὶ συνεπῶς
ὁ ΓΑ πηγαίνει κατὰ εἶναι ΔΙ. Παρα-
τηροῦμε λοιπὸν ὅτι τὸ διάστημα
ΒΟΥ-ΓΑ (τῆς φυσικῆς κλίμακος) ἔχει
8 μόρια. Λαμβάνει ἄλλα 4 μόρια μέτρῃ
μονόγραμμο ἡρέσι καὶ γίνεται 12 μόρια.
Ἐνν Β πρὶν λαμβάνει μέτρῃ τριγράμμο
διέσι γίνεται, ὅλα μαζί, 20 μόρια.
($B+4+B=20$ μόρια). Βλέπομε λοιπὸν
τὸ διάστημα ΒΟΥ-ΓΑ νὰ ὀνομάζεται

ἡ ὑψηλότερα τριημιτόνια τοῦτο
 εἶναι τὸ τριημιτόνιο (δηλαδή 3
 ἡμιτόνια: $6+6+6=18$ μόρια), μέ βάση
 τὸν Μείζονα τόνο, μὲς δίδει 18 μόρια.
 Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἀνωτέρω διάστημα
 ΒΟΥ-ΓΑ ἔχει περισσότερα ἀπὸ 18 μόρια,
 ἀναμάσσεται ἡ ὑψηλότερα τριημιτόνια.
 Τὸ δὲ διάστημα ΓΑ-ΔΙ, ἀπὸ Μεί-
 ζων τόνος πρὸς ἡτὰ, ἔχει τεσσαρε-
 μύριος (δηλαδή 4 μόρια) ἢ ἡτὰς-
 τωμένα ἡμιτόνια, δηλαδή, μικρότε-
 ρα ἀπὸ τὰ ἡμιτόνια τῶν 6 μορίων.
 Καὶ τοῦτο διότι, ἀπὸ τὸ φθιμένο διά-
 στημα ΓΑ-ΔΙ, λάβαμε 8 μόρια διὰ
 τῆς τριγράμμου διέσεως ἐπὶ τοῦ ΓΑ.

Β' Τρόπος. Τὸ Α' ἢ βαρὺ τετρά-
 γυγον (τετράχορδον) τῆς κλίμα-
 κος τοῦ Πλαγίου θ' ἦσαν ἐκτετασί-
 ται διὰ τῆς αὐτῆς οἰκισμείως βέως.
 Μειώνει τοὺς ἐλάσσονας κατὰ
 4 καὶ αὐξάνει τοὺς ἐλαχίστους
 12 κατὰ 12

Σημείωσις: Τὰ ἀνωτέρω ἰσχύουσιν καί
 γιὰ τὸ ὅτι τετράχορδο ΚΕ-ΠΑ δεδομένου
 ὅτι εἶναι ὅμοια μετὰ τῶν πρὶν.

Χρωματική Κλίμαξ του Δευτέρου ήχου

φυσική κλίμαξ	8	8	κλίμαξ του Β ^{ου} ήχου
22			Β ^{ου} 2 ό30
21	10	14	4/43=880
20	12	12	ή 4/40800
19			Μείζων
18	12	12	Διαβλυμτικός
17	8	8	
16	10	14	Μείζων
15	12	8	Α ^{ου} 2 βαρύ
14			4/49=770
13	72	72	ή 4/40800

22
 21
 20
 19
 18
 17
 16
 15
 14
 13

22
 21
 20
 19
 18
 17
 16
 15
 14
 13

22
 21
 20
 19
 18
 17
 16
 15
 14
 13

Κανών: Ἡ κλίμαξ τοῦ
 Δευτέρου ἵχου ἐπηρεάζεται ἀπὸ τοῦ
 τετραγώνου ἢ τετραγώνου ΔΙ-ΝΗ.
 Προκύπτει ἐκ τοῦ Διατονικοῦ τοῦ-
 του διαμ. αἰ. μονογράμμου ἡφαισθίου (P)
 τιθεμένη ἐπὶ τοῦ γράμμου ΚΕ.
 2. Τοῦ βαρίου τετραγώνου ἢ
 τετραγώνου τῆς κλίμακας τοῦ
 Δευτέρου (B²) ἵχου ἐργάζεται
 κατὰ δύο (2) τρόπους:
 (α) Διατονικῶς καὶ
 (β) Χρωματικῶς.

(α) Διατονικῶς ἐρχάται ὅταν
 τὸ μέλος κατέρχεται μέχρι τοῦ
 γράμμου ΠΑ καὶ ἐπιστρέφει.
 (β) Χρωματικῶς ἐρχάται ὅταν
 τὸ μέλος κατέρχεται μέχρι τοῦ
 γράμμου ΝΗ ὅποτε λέγομε ὅτι τότε
 μόνοις ὁ γράμμος ΠΑ λαμβάνει
 ἡφαισθίου (P).
 Παράδειγμα τῆς περιπτώσεως αὐτῆς,
 μετὰ ἄλλων, εὗρίσκουμε ἐντὶ "Δύναμις"
 τοῦ Β ἡμιαστος, καὶ ἐντὶ μονίαν ἢ
 φράση « Ἀ θ ἰ ἄ γ α τ ο ς ».

Κλίματ του Βαρέως Διατονικού ἤχου
ἔχοντες βάσιν τὸν γόγγυον Ζω

Φωνή Κλίματ	Ζ'		Ζ'	Κλίματ του Βαρέως Διατονικού ἤχου
λ	10	6	λ	ἡμιτονος
μ			μ	
ρ	12	16	ρ	ἡμιτονος
Δ			Δ	ἡμιτονος
δ	12	8	δ	ἡμιτονος
Γ			Γ	ἡμιτονος
γ	8	2	γ	ἡμιτονος
θ			θ	ἡμιτονος
λ	10	10	λ	ἡμιτονος
π			π	ἡμιτονος
ρ	12	12	ρ	ἡμιτονος
ν			ν	ἡμιτονος
δ	8	8	δ	ἡμιτονος
ζ			ζ	ἡμιτονος
	72	72		

ἡμιτονος
30
Β' ἡ
α' ἡ
4/4 γόγγυον

Δ α' ἡμιτονος

Α' ἡ Βορὺ
4/4 γόγγυον

ΚΑΝΩΝ

Ἡ κλίμαξ τοῦ βαρέως διατονικοῦ ἤχου
παρουσιάζει δύο (2) ἔχθεις ἔχεται ὁ φθόγ-
γος ΓΑ ἀπὸ τὸν ΔΙ καὶ ὁ φθόγγος ΚΕ ἀπὸ
τὸν ΖΕ. Δηλαδή αἱ 2 ἔχθεις εἶναι (α) ἡ
κλιση τοῦ φθόγγου ΓΑ πρὸς τὸν ΔΙ, καὶ (β)
ἡ ἀλλοίωσις τοῦ φθόγγου ΚΕ πρὸς τὸν ΖΕ.

Ἀναλυτικὰ

1. Ὁξύνεται ὁ φθόγγος ΓΑ τῆς φυσικῆς
κλίμακος διὰ μονογράμμου διέσεως (♯) ἢ
ὁποῖα ὀξύνει κατὰ 4 μόρια. ἔτσι τὸ δόσε-
μα ΒΟΥ-ΓΑ, ἀπὸ ἑλαχίστου τόνου ποῦ ἦταν
εὐὴ φυσικῆς κλίμακος (Β μόρια), γίνεται Μείζων
τόνος με 12 μόρια. (Διασευκτερός τόνος).—

2. Ὁξύνεται ὁ φθόγγος ΚΕ εὐὴ φυσικῆς
κλίμακος διὰ μονογράμμου διέσεως (♯) ὁπότε
τὸ δόσεμα ΔΙ-ΚΕ, ἀπὸ Μείζων τόνου ποῦ
ἦταν, γίνεται ἡλαττωμένο τρισημιτόνιο
με 16 μόρια ὀνομάζεται οὕτω διότι ἀπο-
λείπεται τοῦ τρισημιτονίου (18 μόρια), κατὰ
δύο (2) μόρια.—

Κλίμαξ του Τρίτου ήχου			
Φυσικό Κλίμαξ	8	12	Κλίμαξ του Γ' ήχου
8'			8'
9	10	6	9
10			10
11	12	12	11
12			12
13	8	12	13
14			14
15	10	6	15
16			16
17	12	12	17
18			18
19	8	12	19
20			20
21	10	6	21
22			22
23	12	12	23
24			24
25	8	12	25
26			26
27	10	6	27
28			28
29	12	12	29
30			30
31	8	12	31
32			32
33	10	6	33
34			34
35	12	12	35
36			36
37	8	12	37
38			38
39	10	6	39
40			40
41	12	12	41
42			42
43	8	12	43
44			44
45	10	6	45
46			46
47	12	12	47
48			48
49	8	12	49
50			50
51	10	6	51
52			52
53	12	12	53
54			54
55	8	12	55
56			56
57	10	6	57
58			58
59	12	12	59
60			60
61	8	12	61
62			62
63	10	6	63
64			64
65	12	12	65
66			66
67	8	12	67
68			68
69	10	6	69
70			70
71	12	12	71
72			72
73	8	12	73
74			74
75	10	6	75
76			76
77	12	12	77
78			78
79	8	12	79
80			80
81	10	6	81
82			82
83	12	12	83
84			84
85	8	12	85
86			86
87	10	6	87
88			88
89	12	12	89
90			90
91	8	12	91
92			92
93	10	6	93
94			94
95	12	12	95
96			96
97	8	12	97
98			98
99	10	6	99
100			100
101	12	12	101
102			102
103	8	12	103
104			104
105	10	6	105
106			106
107	12	12	107
108			108
109	8	12	109
110			110
111	10	6	111
112			112
113	12	12	113
114			114
115	8	12	115
116			116
117	10	6	117
118			118
119	12	12	119
120			120
121	8	12	121
122			122
123	10	6	123
124			124
125	12	12	125
126			126
127	8	12	127
128			128
129	10	6	129
130			130
131	12	12	131
132			132
133	8	12	133
134			134
135	10	6	135
136			136
137	12	12	137
138			138
139	8	12	139
140			140
141	10	6	141
142			142
143	12	12	143
144			144
145	8	12	145
146			146
147	10	6	147
148			148
149	12	12	149
150			150
151	8	12	151
152			152
153	10	6	153
154			154
155	12	12	155
156			156
157	8	12	157
158			158
159	10	6	159
160			160
161	12	12	161
162			162
163	8	12	163
164			164
165	10	6	165
166			166
167	12	12	167
168			168
169	8	12	169
170			170
171	10	6	171
172			172
173	12	12	173
174			174
175	8	12	175
176			176
177	10	6	177
178			178
179	12	12	179
180			180
181	8	12	181
182			182
183	10	6	183
184			184
185	12	12	185
186			186
187	8	12	187
188			188
189	10	6	189
190			190
191	12	12	191
192			192
193	8	12	193
194			194
195	10	6	195
196			196
197	12	12	197
198			198
199	8	12	199
200			200

Κ α ν ώ ν . Δ' τρόπος:

Τὸ βαρὺ τετράχορδον τῆς κλίμακος τοῦ Γ' ἤχου σχηματίζεται, ἐκ τοῦ διατονικοῦ τρι-
σούτου, διὰ μιᾶς μονογράμμου ὑφέσεως τιθεμένης
ἐπὶ τοῦ γράμματος Ζο.

Β' τρόπος: Ἡ κλίμαξ τοῦ Τρίτου ἤχου
σχηματίζεται, διὰ τῆς αὐτομειώσεως.
Μειώνει τοὺς ἑλὰ βεβανὰς κατὰ
 $4/12$ (μόρια) καὶ αὐξάνει τοὺς ἐλαχί-
στους κατὰ $4/12$ ἐπίσης.

Σημείωσις: Τὴν αὐτὴν κλίμακα
χρησιμοποιεῖ καὶ ὁ βαρὺς ἑναρμόγιος
ἤχος ὅταν ψάλλεται εἰρημολογικῶς
ἢ ξιχηρηρικῶς, δηλαδὴ, μέ-
θασιν τὸν γράμμα ΓΑ.

Κλίμαξ τοῦ βαρέως ἑναρμονίου 2 ^ο ὕψος $\left(\frac{9}{27}\right)$			
Φωνικά	κλίμαξ	κλίμαξ	κλίμαξ τοῦ βαρέως ἤχου.
α'	10	6	α' → ἡμιτόνιον
β'	12	12	β' ἢ 03 ^{ον} τετράβοτον ἢ τετράχαρτον
γ'	12	12	30
δ'	8	12	Διατετυτισ
ε'	10	6	ε' → ἡμιτόνιον
ς'	12	12	ς' ἢ βαρὺ τετράβοτον ἢ τετράχαρτον
ζ'	8	12	30
η'	72	72	η'

Κανὼν. Ἡ κλίμαξ τοῦ βαρέως ἑναρμονίου ἡχοῦ 2^ο ὕψος σχηματίζεται διὰ τῆς πύξομειώσεως. Μειώνει τοὺς ἑλάσσονας κατὰ $4/12$ (P) καὶ αὐξάνει τοὺς ἑλαχίστους κατὰ $4/12$ (μόρια).

Χρονική ή Ρυθμική Αγωγή

Δεν είναι υποχρεωτικό, ένα μέλος, να τελειώνει με τὸν ρυθμὸ μέτρον ὅποιον ἀρχίζει ψάλλοντο. Διαιτεῖται, δυνατὸν, τὸ μέλος αὐτὸ κατὰ τὴν πορεία του, να καλῇ ἐξ ἀρχότατο ἢ ἐκνυττωτέρου χρόνου ἢ ρυθμοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν, χρησιμοποιοῦμε ὑπάρχοντα ἡμεῖς ὀνόματα χαρακτηρῶς διαφερέως τοῦ χρόνου, ἢ ὀνόματα χαρακτηρῶς ποὺ διασποῦν καὶ αὐξάνουν τὸν χρόνο. Ταύτους τοποθετοῦμε ἐπ' αὐτὸ ἀρχικὸν χάμμα τῆς λέξεως χρόνος (χ) καὶ ἐξαι ἐκφραζοῦμε τὴν χρονικὴν ἢ ρυθμικὴν ἀγωγήν, ὡς ἑξῆς:

$\bar{\chi}$ = Ταχεία ρυθμικὴ ἢ χρονικὴ

ἀγωγή { χρόνος γοργός, ἐκνυττωτός }

χ = Χρόνος ἀργὸς ἐκνυττωτός { μετρία χρονικὴ ἢ ρυθμικὴ ἀγωγή }

$\tilde{\chi}$ = Ὑψος { χρόνος δι' ὑψος }

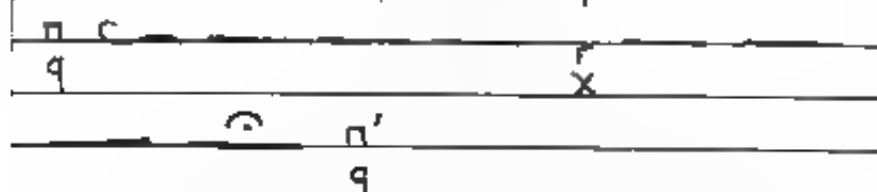
$\bar{\chi}$ = Βραδεία χρονικὴ ἢ ρυθμικὴ

ἀγωγή { χρόνος βραδύς, ἀργός }

$\tilde{\chi}$ = Βραδύτερα χρονική ἢ Ρυθμική
Ἀγωγή. < Χρόνος βραδύτερος >

$\tilde{\chi}$ = Βραδυτάτη χρονική ἢ Ρυθμική
Ἀγωγή. < Χρόνος βραδυτάτος >

Παράδειγμα

Συμβατικά τῶν ἤχων

Ὁρισμός. Συμβατικά τῶν ἤχων
εἶναι τὰ στοιχεία ἑκάστα τὰ ὅποια
συνιστοῦν ἓνα ἦχο.

Τὰ συμβατικά εἶναι τέσσαρα (4).

1. Τὸ Ἀπὸ ἦχημα. 2. Ἡ Κλίμακα
3. Οἱ Δεσπόζοντες ρυθμοὶ καὶ
4. Οἱ Καταλήψεις.

1. Τὸ Ἀπὸ ἦχημα εἶναι μία μικρὴ
μονεϊκὴ φράση ἥ ὅποια ἐκφωνεῖται πρὸ
τῆς ἐκάρτεως ἑνὸς μέλους καὶ χρησι-
μεῖ ὡς εἰσαγωγή εἰς τὸ μέλος αὐτό.
Ἡ ἐκφώνησις γίνεται πάντοτε εἰς τὸν
ρυθμὸν τῆς θέσεως τοῦ ἤχου, εἰς τὸν
ὅποιο ἀνήκει τὸ μέλος.

Κατά την παλαιά εποχή, τα όργανα, ήτο πολυεύνλλαθα, όπως πολυεύνλλαθοι ήσαν και οί φθόγγοι. (π.χ. Ἁ γανές, Νέανες, Νεχεανες, Νανα, Ἁ γιανη). Σήμερα τό όργανομα εξαχέλεται μέ τή ευύλλαθή Νε, έχω από τα πολυεύνλλαθα χρησιμοποείτα. το όργανομα «Ἁ γι α >> ετα"παπαδικά, μέλη του Δ' ήχου.

2. Ἡ κλίμακα εἶναι μία σειρά μέ όκτω (8) φθόγγου, πού όνομαζονται και χορδές. Καθε κλίμακα χωρίζεται μέ δύο (2) όμοια τετράχορδα (τετράφθογγα) δι' ενός διατενχεικοῦ ταναῦ ὁ όποιος εἶναι πάντοτε Μείζων. Γιό κάθε τετράχορδα περιέχει 30 μορια και ἡ κλίμακα, εἶναι εύνολό της, 72 (μόρια). Γιό έν λόγῳ τετράχορδα διαφέρουν ὡς πρὸς τήν ὀξύτητα τους. (Βαρύ τό πρῶτο, ὀξύ τό δεύτερο).

3. Λεπότοντες φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ όποιοι κυριαρχοῦν καί δεσπόζουσι μέ ένά μέλος. Δηλαδή, προβάλλονται και ακούγονται περιέότερες φορές. Ἁ γιόδετα, ἐκεῖνοι πού προβάλλονται λιγότερες φορές, λέγονται

«ἡ περ θάλασσα» ῥοήγου.

4. Καταλήξεις ἔχουσι τριῶν
(3) εἰδῶν. (α) Τὴς Ἀτελείς
(β) τὴς Ἐντελείς καὶ
(γ) τὴς Τελικῆς.

(α) Ἀτελείς καταλήξεις εἶναι
ἐκείναι ποὺ γίνονται, κατὰ τὴ διάρκει-
α ἑνὸς μέλους, εἰς ἓν ἐκ τῶν δευτέρων
ῥοήγων.

(β) Ἐντελείς καταλήξεις εἶναι
ἐκείναι ποὺ γίνονται, κατὰ τὴ διάρκειαν
ἑνὸς μέλους, ἐπὶ ῥοήῳ τῆς θάλασσης
τοῦ ἤχου.

(γ) Οἱ Τελικῆς καταλήξεις δια-
ρῶνται εἰς: 1. Ἀπλῶς τελικῆς καὶ
2. εἰς Τελικῆς πρὸς πᾶν.

Ἀπλῶς τελικῆς εἶναι ἐκείναι
ποὺ γίνονται ἐπὶ τέλος ἑνὸς μέλους ἐπὶ
ῥοήῳ τῆς θάλασσης ὅπου, ἐν συνέχειᾳ,
ἀκολουθεῖ ἄλλο μέλος.

Τελικῆς πρὸς πᾶν εἶναι ἐκείναι
ποὺ γίνονται ἐπὶ τέλος ἑνὸς μέλους
ὅπου, ἐπὶ συνέχειᾳ, ἀκολουθεῖ
ἐκκλίνουσα παρὰ τοῦ ἱερέως.

Περὶ τῶν ἑπειδ' αὖτε μελῶν

Ὁρισμός. Ἑπειδ' αὖτε μέλη εἶναι τὰ μέλη ἐκείνα, τὰ ὅποια, ἐνῷ ἀνέκουν εἰς ἕνα ἦχο, ψάλλονται, εἰς ἄλλον ἦχον εἰσάγομενα ἐξ ἀρχῆς μετὰ θορᾶ τοῦ τρίτου ἦχου.

Τέτοια μέλη, μετὰ τῶν ἄλλων, εἶναι.

1. Τὰ καθίσματα «Ὦν τῶν ζουζωγῶν» τὰ ὅποια, ἐνῷ ἀνέκουν εἰς Ἀ' ἦχο, ψάλλονται εἰς Β' ἦχο εἰσάγομενα ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς θορᾶς τοῦ ΔΙ(-Θ) τοῦ δευτέρου ἦχου.

2. Τὰ ἀναεσάκιμα ἀπολυνέκιο «Ὦ θαιδρὸν τῆς ἀναεσάκις κήρυγμα», τὰ ἀναεσάκιμα καθίσματα «Ἀναθλέψασαι τοῦ τῶν εἰσόδων», τὰ ὅποια, ἐνῷ ἀνέκουν εἰς Α' ἦχο, ψάλλονται εἰς Β' ἦχο εἰσάγομενα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ τῆς θορᾶς τοῦ ΔΙ(-Θ) τοῦ δευτέρου ἦχου.

3. Τὰ καθίσματα «Κατεπλάγη Ἰωβ» «Κατεπλάγησαν ἀγγέλοι», τὰ καθίσματα τῶν Χριστοῦ γέννησιν «Δεῦρε ἴδωμεν πιστοὺς» «Ὦ θανμάζεις Μαριάμ» τὰ ὅποια, ἐνῷ ἀνέκουν εἰς Α' ἦχο, ψάλλονται εἰς πλάγιον τοῦ δευτέρου, μετὰ τῶν τῶν θορύγου ΔΙ,

$$\alpha\dot{\iota}\tau\omega(\dot{\sigma}) \dot{\iota}\left\{\begin{matrix} \dot{\sigma} \\ \Delta \\ \dot{\alpha}\dot{\iota} \end{matrix}\right\} \dot{\iota}\left\{\begin{matrix} \Delta \\ \sigma \end{matrix}\right\}$$

Τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ πλαχίου δευτέρου ἤχου ὀνομάζεται γέ-γα-γῶ (Γε-λα-γῶ) ἢ Παλατινο μέλος. (Περὶ τούτου ἐγένε λόγος ἐπὶ ἀνείσκησιν).

Σημείωσις: Τα ἐπείσαντα μέλη ὀνομάζονται καὶ "ἐπεισάγωγιμα".

Περὶ Συστημάτων

Ὁρισμός. Σύστημα εἶναι, ἡ μεσθεσι τῆς βάσεως τοῦ ἤχου ὅσους ἢ βαρύτερα, προσηγνὰ ἢ μάλα.

Τα εὐνοδιαύτερα συστήματα εἶναι τέσσαρα, τὰ ἑξῆς:

1. Τὸ ὀκτάχορδο
2. Τὸ πεντάχορδο ἢ Τροχός
3. Τὸ τετραχορδο καὶ
4. Τὸ τρίχορδο

1. Τὸ ὀκτάχορδο σύστημα ὀνομάζεται καὶ "ἐπτάγωνον ἢ διαπασών διότι, ψάλλοντες μέ' ὅλες εἰς γωνίας. Δηλδὶ, χρησιμοποιοῦται ὁλόκληρη ἡ κλίμακα.

Σ.π.χ. ΝΗ-ΝΗ'. Τὸ σύστημα αὐτὸ τὸ εὐνονοῦμεν ἐπὶ τοῖς ἤχοις: Α', πλαχίο

του Α', Πλαγιά του Β', Πλαγιά του Δ' εν
του ΝΗ κα. στον Βαρύ διατον. κα με βάση
τον γράμμα Ζω.

2. Τό Πεντάχορδο σύστημα ονομα-
ζεται και Τετραγωνα ή Τραχά.

Τό συνάπτουμε κυρίως στον Α' ήχο
από η βάση του γράμμα ΠΑ μετα-
τίθεται εεβέρε (Α) γωνίες ή Ξυτερα
στη στον γράμμα ΚΕ. «Τραχάς»

λοιπόν είναι σύστημα τριών συστη-
μένων (στη ένμμένων) πενταχόρδων
που έχουν σαν βάση τό πεντάχορδο
της "Μέσης", δηλαδή της Φυβικής
κλίμακας, ΠΑ-ΚΕ. Αναλυτικά:

(α) "Όταν τό μέλος ανεβαίνει πάνω
από τον γράμμα ΚΕ μέχρι τον άνω
ΒΟΥ, τότε θέτουμε τη γθορά του ΠΑ(Ψ)
έπάνω στο γράμμα ΚΕ και ανεβαίνουμε
ως ΠΑ-ΒΟΥ-ΓΑ-ΔΙ-ΚΕ αντί του ΚΕ-
ΖΟ-ΝΗ-ΠΑ-ΒΟΥ.

(β) "Όταν τό μέλος κατεβαίνει από
τον κάτω ΠΑ μέχρι τον κάτω ΔΙ,
τότε θέτουμε τη γθορά του γράμμα
ΚΕ (δ) επί του ΠΑ και κατεβαίνουμε
ως ΚΕ-ΔΙ-ΓΑ-ΒΟΥ-ΠΑ αντί του ΠΑ-
ΝΗ-ΖΟ-ΚΕ-ΔΙ. Κλαδικό παράδειγμα

τῆς περιπτώσεως αὐτῆς εὐρίσκουμε εἰς
 Α' ἑωθινό - Λοξοεινὸν εἰς τὸ ὄρος,
 καὶ ἐπὶ ῥάσιν κ' ἑ. Τὰ περὶ τὸν
Σημείωται: Τὰ ἀνωτέρω πενταχάρδια
 ὀνομάζονται συντημένα διότι δέν
 ὑπάρχει διαζευκτικὸς πόνος ὁποῖος
 νὰ τὰ χωρίζει.

3. Τὰ τετράχάρδια εὐδτημα λέγε-
 ται καὶ "εὐδτημα κατὰ τριγωνίαν".
 Τὸ συναντοῦμε ἐπὶ τὸν πλαγίον τοῦ Α' ἡχο,
 ὅπου ἡ ἀρχικὴ τοῦ θάβου ΝΗ, μετακίθε-
 ται τρεῖς (3) ῥωνές ὅπως, δηλαδή,
 ἐπὶ τὸν ῥθόγγον ΓΑ - (ἑξ' αὐτοῦ καὶ ἡ λέξη
 «τριγωνία») - ὅπου θέτομε τὴν ῥθό-
 γον τοῦ ῥθόγγου ΝΗ (B), ἐπ' αὐτὴν
 τριπλὴν ἀνάθεσιν, οὕτως: $\left(\begin{array}{cc} \gamma & \gamma^2 \quad \gamma \\ \delta & \delta \quad \delta \end{array} \right)$

4. Τὰ τριχάρδια εὐδτημα λέγεται
 καὶ "δριγωνίαν". Τὸ συναντοῦμε ἐπὶ τὸν
 τέταρτον (Δ') ἡχο ὅπου, ἡ θάβου τοῦ
 ῥθόγγου ΔΙ, μετακίθεσθαι δύο (2) ῥωνές
 βαρύτερα δηλαδή, ἐπὶ τὸν ῥθόγγον ΒΟΥ.
 Ὁ ἡχο αὐτός εἶναι ὁ λεγόμενος
 «Λέγετος».

1. Περί τῶν ἰδιωμάτων τῶν ἤχων

2. Περί τῆς ἑλξεως.

1. "Όταν λέγομεν ἰδιώματα, ἐννοοῦμε ὀρισμένους ἰδιοτροπίες πᾶς ἔχον αἱ διαφοραὶ ἤχοι. Παραδειγμα.

Ὁ πλάγιος τοῦ θ' ἤχος, εἶς ὅτι εἰς τὴν χορδῶν, ἀρεσκέται να ἐργαζέται διατονικῶς εὐθεμένῃς τῆς ἀντικείνου θοορῶς τοῦ διατονικοῦ γένους.

Ὁρισμός. Ἑλξίς εἶναι ἡ διακρίσις πᾶς ἔχον ὀρισμένοι θοοὶ να ἔλκων (δηλ. να εὐρουν, να τραβοῦν) κατὰ τῶς, τοῦ ἀμέως ὀξύτερου ἢ βαρυτέρου θοοῦ.

Παραδείγματα.

(α) Ἑλξίς ὀξύτερου ἀπὸ τὸν βαυτέρα. Ἐάν τις εἶδος τοῦ διατονικοῦ ἤχου ὁ θοοὶ Ζω, εἰς ὀρισμένους περιπτώσεις ἀπὸ τὸν βαυτερό τοῦ θοοῦ ΚΕ. (ἔλκεται)

(β) Ἑλξίς βαυτέρου ἀπὸ τὸν ὀξύτερο. Ἐάν τις ἤχος ὁ θοοὶ ΓΑ ἔλκεται ἀπὸ τὸν ἀμέως ὀξύτερό τοῦ θοοῦ ΔΙ, ὅταν τὸ μέλος περιτρέφεται περί τὴν βάσιν τοῦ ἤχου. Ἐπίσης, εἰς τὸν Δ

ήχο, όταν ψάλλεται εἰρηολογικῶς,
ὁ φθόγγος ΠΑ ἔλκεται ἀπὸ τὸν ἀμέσως
ὑψέστερό του φθόγγο ΒΟΥ, ὅταν τὸ μέλος
περιερέγεται περὶ τὴν θέσιν τοῦ ἤχου,
δηλαδὴ, περὶ τὸν φθόγγον ΒΟΥ.

Ἡ ἔρξι εἶναι ἀπὸ τὰ ἡσυχὰς ὅτερον
ἰδιώματα δίδει δίδει εὐ μέλος ἰδιαίτερον
"χρῶμα καὶ χάρη".

Περὶ τοῦ ἰδιώματος τοῦ Πλαγίου Α' ἤχου.

Ὁ πλάγιος τοῦ Α' ἤχου παρουσιάζει ἓνα
«ἰδιώμα» (ἐλάττωμα) κατὰ τὸ ὅποιον,
ὁ φθόγγος ΓΑ, ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸν φθόγγο
Ζω. Συγκεκριμένα, ὅταν ὁ φθόγγος
Ζω εἶναι γυναικός, ὁ ΓΑ θά εἶναι
ἐν διέσει (δηλ. ὑψιμένος). Ὅταν ὁ
φθόγγος Ζω εἶναι ἐν ὑφέσει, ὁ ΓΑ θά
εἶναι γυναικός.

Πότε ὁ φθόγγος Ζω εἶναι γυναικός
καὶ πότε ἐν ὑφέσει.

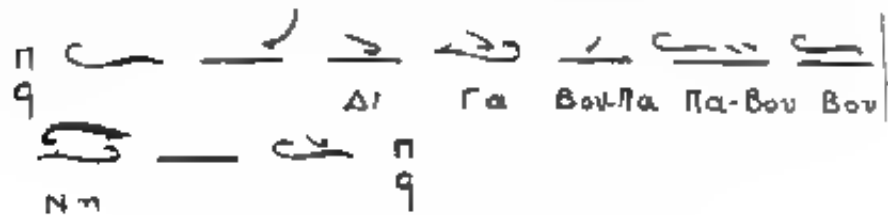
1. Ὅταν τὸ μέλος ἀνέρχεται ἀνω τοῦ
φθόγγου Ζω, τότε ὁ Ζω θά εἶναι γυναικός.

2. Ὅταν τὸ μέλος ἀνέρχεται μέχρι τὸν
φθόγγο Ζω καὶ ἐπιστρέφει, ἢ ὅταν, τὸ
μέλος, ἀφ' οὗ ὑπερβῇ τὸν Ζω, ἐπιστρέφει, τὸ
τε ὁ φθόγγος Ζω, καὶ εἰς δύο αὐτὲς περι-
πτώσεις, θά εἶναι ἐν ὑφέσει.

Γενικοί Κανόνες

(^ε χαστιγῆρες τῇ Ἀναβάσει
ὑποτασσόμενα, εἰς τοὺς χαρακτηρισμοὺς
τῶν καταβάσεων καὶ ἐξορίσων

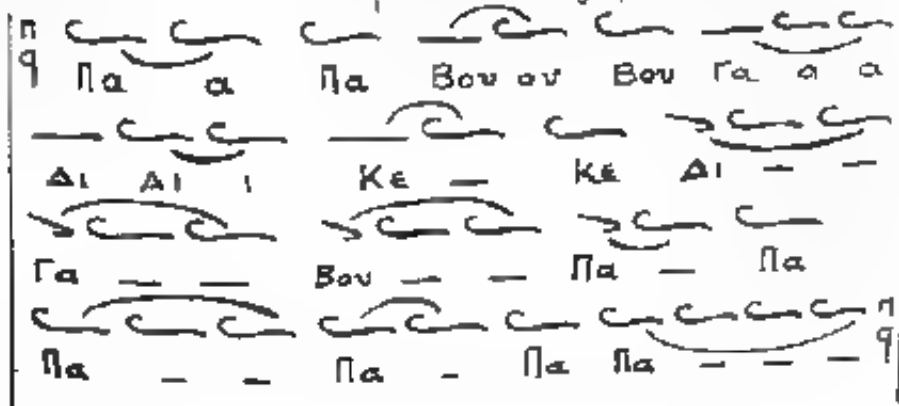
Παράδειγμα

Περὶ τοῦ Ὑφέν

Τὸ Ὑφέν εἶναι μία καμπύλη γραμμὴ
< ἢ > ἢ ὁποῖα συνδέει δύο,
τρὲς ἢ περισσότερους φθόγγους τῇ αὐτῇ
ἀξιώματι. Διὰ τοῦ Ὑφέν γίνεται ἐπέκταση
τοῦ φωνηέντου ἢ τῆς δ' φθόγγου τοῦ πρώτου
φθόγγου εἰς τοὺς ὑπολοίπους συνδεδεμένους φθόγγους

Παράδειγμα

Δεσποζόντες φθόγχοι και
Καταλήξεις των ᾠχων

1. Ο Πρώτος ᾠχος όταν ψάλλεται
εἰρηολογικῶς ἔχει δεσποζόντες φθόγχοι
ΠΑ και ΔΙ. Στιχηραρικῶς και Παπαδικῶς
ΠΑ και ΓΑ.

Καταλήξεις:

(α) Εἰρηολογικῶς ψαλλόμενος
ᾠα τελεῖς στον ΔΙ. Ἐντελεῖς και
τελικές στον ΠΑ.

(β) Στιχηραρικῶς: ᾠα τελεῖς
στον ΓΑ. Ἐντελεῖς και Τελικές στον ΠΑ.

(γ) Παπαδικῶς: ᾠα τελεῖς
στον φθόγχοι ... ΓΑ, ΔΙ, ΚΕ και
Τελικές στον ΠΑ.

2. Ο Πλάγιος του Πρώτου ᾠχος όταν
ψάλλεται εἰρηολογικῶς ἔχει δεσπο-
ζόντες φθόγχοι ΚΕ, ΝΗ. Στιχηραρικῶς
και Παπαδικῶς τους φθόγχοι: ΠΑ, ΔΙ, ΚΕ.

Καταλήξεις:

(α) Εἰρηολογικῶς ψαλλόμενος:
ᾠα τελεῖς στον ΝΗ. Ἐντελεῖς και
Τελικές στον ΚΕ.

Σημείωση: Ο πλ. του Α' ᾠχος εἰρηολογικῶς
ψαλλόμενος δέλει τὸν φθόγγο Ζα φωνητῶ,
δηλαδή, ἀκυφμένον και τὸν ΓΑ με δίεσιν.

(β) Στιχηραρικῶς ψαλλόμενος

Ἀτελείς ΔΙ, ΚΕ ἔντελείς εὐὸν ΠΑ καὶ
τελείες εὐὸν ΠΑ ἢ εὐὸν ΔΙ. (ἡ.κ. "κύρε
ἐκέντρα", "ἐκ χηρά τοῦ ἐσπερνούς Πᾶσα πνοή",
τοῦ ἀρχοῦ Ἀναστασιματαρίου κ.λ.π.).

(γ) Παπαδικῶς ψαλλόμενος: Ἀτελείς:
ΓΑ, ΔΙ, ΚΕ. ἔντελείς: εὐὸν ΠΑ καὶ
τελείες εὐὸν ΚΕ ἢ εὐὸν ΠΑ.

Σημείωση: Ὁ ἐν λόγῳ ἦχος ὅταν ψάλλ-
ηται ἐπιχηρατικῶς καὶ παπαδικῶς, τελίκες
πρὸς "παῦειν" καταλήζει, κἀμνει εὐὸν
φθογγῶ ΠΑ.

3. Ὁ Τέταρτος ἦχος ὅταν ψάλλεται
εἰρηολογικῶς ἔχει δεσπόζοντες φθογγούς
ΒΟΥ, ΔΙ, ΖΩ. ἔπιχηρατικῶς ΠΑ, ΒΟΥ, Δ.
καὶ Παπαδικῶς ΔΙ, ΖΩ καὶ ΒΟΥ.

Καταλήζει: (α) εἰρηολογικῶς ψαλ-
λόμενος Ἀτελείς ΔΙ, ΠΑ ἔντελείς καὶ
τελείες ΒΟΥ.

(β) ἔπιχηρατικῶς ψαλλόμενος. Ἀτελείς.
ΔΙ καὶ δέ ὁρισμένες περιπτώσεις εὐὸν ΒΟΥ
ἔντελείς ΠΑ καὶ τελίκες εὐὸν ΒΟΥ.

(γ) Παπαδικῶς ψαλλόμενος. Ἀτελείς ΒΟΥ, ΖΩ
ἔντελείς καὶ τελίκες εὐὸν ΔΙ.

4. Ὁ Πλάγιος τοῦ Τέταρτου ἦχος ὅταν
ψάλληται εἰρηολογικῶς, ἐπιχηρατικῶς καὶ
παπαδικῶς ἔχει δεσπόζοντες φθογγούς
ΝΗ - ΒΟΥ - ΔΙ.

Καταλήψεις Ἀτελείς στον ΒΟΥ καὶ στον ΔΙ.

Ἐντελείς καὶ τελικὲς στον ΝΗ

Ὁ πρῶτος οὗτος οὐκ ἔχει κατὰ
τριγωνία καὶ ἔχει δεσπόζοντες γράμματα
ΓΑ - ΔΙ - ΖΘ (Ἰ - Ἀ - Ἠ).

Καταλήψεις Ἀτελείς στον ΔΙ (Ἀ).

Ἐντελείς καὶ τελικὲς στον ΓΑ (Ἰ).

5. Ὁ Δεύτερος ἦχος εἰρηοποιεῖται
ψαλλόμενος ἔχει δεσπόζοντες γράμματα ΠΑ - ΔΙ.
Στοιχηρικῶς καὶ Παραδεικῶς τοὺς γράμματα
ΔΙ - ΒΟΥ

Καταλήψεις (α) εἰρηοποιεῖται ψαλλόμενος:
Ἀτελείς στον ΔΙ. Ἐντελείς καὶ τελικὲς
στον ΠΑ.

(β) Στοιχηρικῶς καὶ Παραδεικῶς ψαλλόμενος.
Ἀτελείς στον ΒΟΥ. Ἐντελείς καὶ τελικὲς στον
ΔΙ.

6. Ὁ Τρίτος τῶν Δευτέρων ἦχος εἰρη-
ποιεῖται ψαλλόμενος ἔχει δεσπόζοντες γράμματα
ΒΟΥ - ΔΙ.

Καταλήψεις Ἀτελείς στον ΔΙ. Ἐντελείς
καὶ τελικὲς στον ΒΟΥ

Στοιχηρικῶς καὶ Παραδεικῶς ψαλλόμενος
ἔχει δεσπόζοντες γράμματα ΠΑ - ΔΙ.

Καταλήψεις Ἀτελείς στον ΔΙ. Ἐντελείς
καὶ τελικὲς στον ΠΑ.

Σημείωσις. Ὁ ἦχος οὗτος στοιχηρικῶς

παλλόμενοι ἔχει. Τελικὲς πρὸς παύειν κατα-
λήξει εὐὸν φθόγγον Δι -

γ. - Ὁ τρίτος ἦχος ῥημολογικῶς, εἰρηρα-
μικῶς καὶ παπαδικῶς παλλόμενα ἔχει δεσπο-
ζόντες φθόγγους. ΓΑ - ΚΕ - ΠΑ
Καταλήξει. Ἀτελεῖς εὐὸν ΚΕ, εὐτελεῖς
ΠΑ - ΓΑ (παπαδικὰ μέλη) καὶ τελικὲς εὐὸν ΓΑ.

δ. - Ὁ βαρὺς ἦχος ὅταν παλλεῖται μέ-
βαιν τὸν φθόγγον ΓΑ ἔχει δεσποζόντες φθόγγους
ΓΑ - Δι - Ζο.

Καταλήξει. Ἀτελεῖς εὐὸν Δι καὶ βε-
ορισμένους, εὐὸν ΠΑ ἢ καὶ εὐὸν ΝΗ, εὐτελεῖς
καὶ τελικὲς εὐὸν ΓΑ.

Εὐὸν φάλλεται ὡς βαρὺς διαποικίλος
ἐκ τοῦ Ζω (ζ), ἔχει δεσποζόντες φθόγγους
Ζο - ΠΑ - ΓΑ - Δι.

Καταλήξει. Ἀτελεῖς εὐὸν ΓΑ καὶ τὸν Δι,
εὐτελεῖς, εὐὸν φθόγγους ΠΑ - Ζο καὶ
τελικὲς εὐὸν Ζο.

Εὐὸν φάλλεται ὡς βαρὺς ἐναρμόσιος
ἐκ τοῦ Ζω ἡγεῖς (ζ'), ἔχει δεσποζόντες
φθόγγους Ζο - Δι.

Καταλήξει. Ἀτελεῖς εὐὸν φθόγγους Δι - ΝΗ,
εὐτελεῖς εὐὸν ἄνω Ζο καὶ τελικὲς εὐὸν
κάτω Ζο.

Περὶ τοῦ ^{-ου} ξυνεπτυγμένου Ρυθμοῦ

Ἐκτός ἀπὸ τοὺς ρυθμοὺς: Διόνημον, Τριόνημον καὶ Τετράονημον, ὑπάρχει καὶ ἓνα ἄλλο εἶδος ρυθμοῦ, ὃ ὁποῖος ὀνομάζεται ξυνεπτυγμένος ρυθμός.

Ὁ ρυθμός αὗτος προκύπτει διὰ τῆς συμπτύξεως δηλαδή διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο κινήσεων ἑνὸς ἀηχοῦ διόνημου ρυθμοῦ, εἰς μίαν κίνησιν τοῦ ξυνεπτυγμένου ρυθμοῦ.

Υπάρχουν τὰ ἑξῆς εἶδη ξυνεπτυγμένου ρυθμοῦ.

- 1.- Ὁ τετράονημος ξυνεπτυγμένος
- 2.- Ὁ πένταονημος >>
- 3.- Ὁ ἑξάονημος >>
- 4.- Ὁ ἑπτάονημος >>
- 5.- Ὁ ὀκτώονημος >> καὶ
- 6.- Ὁ ἑννεαονημος >>

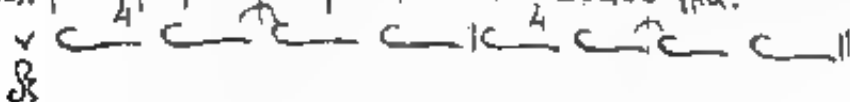
Παρατήρησις.

- (α) Τὸ ἰσχυρόν μέρος τοῦ μέτρου ἐνιάδου ξυνεπτυγμένου ρυθμοῦ δηλοῦται διὰ μιᾶς διαστολῆς τετηνημένης ὑπὸ τῷ τοῦ, οὕτω (†)
- (β) Εἰς τὸ τέλος ἐνιάδου ξυνεπτυγμένου μέτρου τοποθετεῖται διπλὴ διαστολή (||)

Γενικός κανὼν

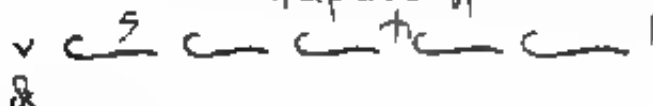
“Ὁ,τι ἐκτελούμε εἰς ἓνα διόνημον ἢ τριόνημον ρυθμόν, εἰς τὰ ἑξῆς, θά ἐκτελούμε εἰς μίαν κίνησιν ἐνιάδου ξυνεπτυγμένου ρυθμοῦ.

1. - Ο τετράσημος συνεπυγμένος αποτελείται από δύο μέτρα δισηκού ρυθμού έντεχεται εἰς δύο κινήσεις, ὅπως ὁ δισηκός, και φέρει τὸν ἀριθμὸ 4. Ἡ πρώτη κίνησις ἀποτερεῖ τὸ ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου. — Παραδειγμα.

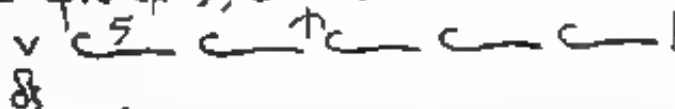

2. - Ο πεντάσημος συνεπυγμένος ἀποτερεῖται ἀπὸ δύο κινήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη, που εἶναι και τὸ ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου, περιέχει ἓνα μέτρο τρισηκού ρυθμοῦ καὶ ἡ δεύτερη, που εἶναι τὸ ἀβθενεῖ, περιέχει ἓνα μέτρο δισηκού ρυθμοῦ. Οὕτως έντεχείται ὅπως ὁ ἀπλὸς δισηκός και φέρει τὸν ἀριθμὸ 5.

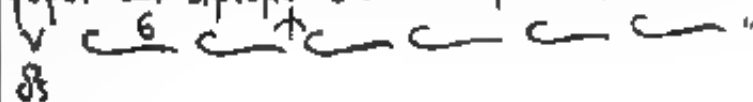
Παραδειγμα

Παρατήρησις. Σπανίως εἶναι δυνατόν νά προηγείται ὁ δισηκός και μετὰ νά ἀκολουθεῖ ὁ τρισηκός, οὕτως.

3. - Ο ἑξάσημος συνεπυγμένος ἀποτερεῖται ἀπὸ τρεις κινήσεις ἐκαστὴ τῶν ὁποίων περιέχει ἓνα μέτρο δισηκού ρυθμοῦ καὶ έντεχεται ὅπως ὁ ἀπλὸς τρισηκός. Ἡ πρώτη κίνησις ὀνομάζεται ἰσχυρὸν καὶ αἱ ἄλλαι δύο ἀβθενεῖς μέρη τοῦ μέτρου. Οὕτως φέρει τὸν ἀριθμὸ 6. — Παραδειγμα.

Παρατήρησις. Σημανίως εἶναι δυνατόν νὰ προηγουμένως οἱ δύο δίδωται καὶ νὰ ἀκολουθεῖ ὁ τρίτος, οὕτως:

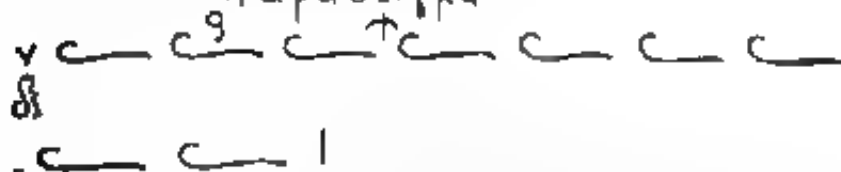
ὅπως φέρει τὸν ἀριθμὸν 7 καὶ ἐκτελεῖται.
ὅπως ὁ ἀριθμὸς 7 πρὸς τὸν 7.

5. - Ὁ ὑποκείμενος συνεπυγμένος ἀποτελείται
ἀπὸ τέσσαρας μινυθείας ἐκάστη τῶν ὁποίων
περιέχει ἀπὸ ἑνὸς μέτρος διετήρου ρυθμοῦ
ἐκτελείται ὅπως ὁ τετρακίμος ρυθμός, γέρειται
ἀριθμὸς 8 καὶ ἡ πρώτη μινυθεία ὀνομάζεται
ἰσχυρὸν μέρος τοῦ μέτρου. -

6. ὁ ἐννεαήμερος συννεπυγμένος ἀποσελῆται
ἀπο τεσσαρὰς κινήσεως ἐκ τῶν ὁποίων ἡ
πρώτη περιέχει ἓνα μέρος τριήκοντος ρυθμοῦ
καὶ ἀποσελῆται τὸ ἰσχυρόν μέρος, αἱ δὲ ἄλλαι

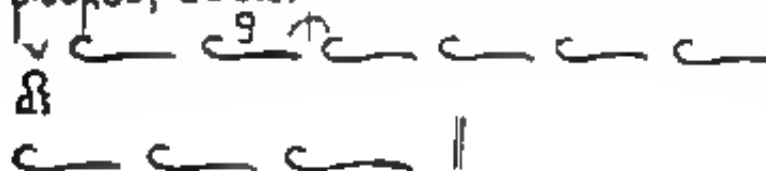
τρεῖς περ εχουσ' ἄτο ἓνα μέτρο σίβητος
 καὶ ἀποτελοῦν τὰ ἄσθενε κερὰ τοῦ μέτρου
 οὕτως ἐντελείται, εἰς τετράρχην καὶ πέντε, ὅπως
 ὁ ἀληθὺς τετρακόσμος ρυθμὸς καὶ φέρει τὸν
 ἀριθμὸν 9. -

Παραδειγμα

Παρατηρεῖς

ἰσπανίως εἶναι δυνατόν να προηγούνται
 τὰ κερὰ τοῦ δέκτητος ρυθμοῦ καὶ να ἀνοξο-
 θῇ τελευταῖον το μέτρον τοῦ τρίτου μου
 ρυθμοῦ, οὕτως.

ἔτος κ' α' Ἱστορίας Βυζαντινῆς
ἑκκλησιαστικῆς Μοσεϊκῆς

2^α ἔποχῃ. (Ἀπό τοῦ
Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ μέχρι τῆς
Ἀλώσεως). -

Ἡ ἔποχῃ αὕτῃ εἶναι ἡ "Μεσαιωνική,"
(701-1453 μ.Χ.) καὶ περιλαμβάνει δύο περιόδους.
Περίοδος 1^η (8^{ος} αἰώνας).

Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.

Λέγεται Δαμασκηνός διότι γεννήθηκε
ἐν Δαμασκῷ τῆς Συρίας. Ὁ πατέρας του
ἦτο γέροσιος καὶ ἦταν θησαυροφύλακας
τῆς αὐτῆς τοῦ Χαλικοῦ. Εἶχε δασυλόχον
τὸν ὄνομα Κοσμᾶ τὸν ἑνο ἡ Ἰκέτι που
καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἰταλία.

Ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός (νῦν ἄλλος Ἰωάν-
νης ὁ Δαμασκηνός) ἔχινε "μοναχὸς" ὡς νεα-
ρὴ ἡλικία εὖτε περίφημῃ μόνῃ τοῦ ἁγίου
Ἰάκωβ, εὖτε Παλαιοεὖτε, ὅπου χειροτονήθη-
κε Πρεσβύτερος. Ἦταν πολέμιος τῶν εἰκονο-
κλαστικῶν ἀντιθέσεων τοῦς ὁποῖα ὑπῆρχαν καὶ αὐτὸν
αὐτὸς. Μάλιστα κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἀντικατα-
ρῆς αὐτοῦς διέταξαν γράφειν κηρύγματα πρὸς
αὐτὸν. Ὁ δὲ ὁ Δαμασκηνός διαπραγματεύσαν
αὐτὸν παράβλεπε τῆς Δαμασκῶς μετὰ τὸν ὅρον καὶ
ἐκκαθίστει ἡ εἰκονομαχία. Τότε, καὶ τὸ

ἔμαθον αὐτοὶ ὁ Ἰσραηλῆς καὶ ὁ Ἰσραηλῆς ἐξοχρῶντο
ἐκείνῳ τοῦ Δαυὶδ τοῦ καὶ ἀποφάσει
τοῦ Χαλφίου δὲ ἐπαθὲν νὰ τοῦ κοῦν τοῦ χέ-
ρι ποὺ ἔγραφε τὴν ἐπιστολὴν κατὰ θαυμα-
σταῖς τὸν τρόπον ὅπως τὸ κοῦντο χέρι τοῦ
Ἰωάννου ἐντολίσθηκε καὶ τότε ὁ Ἄγιος
Ἰωάννης, δὲ ἀναμνησθε τοῦ γεγονότος αὐτοῦ
ἔγραψε τὸν περὶ τοῦ εἰρημοῦ τοῦ ἔργου
αὐτοῦ δὲ β. α. ». Ὁ Ἰησοῦς μέγας ποιητής,
Μουσικός, Θεολόγος καὶ Φιλόσοφος. —
ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ. (θεωρητέα)

Ἡ Γραμματικὴ τῆς Μουσικῆς ἢ Κανόνιον
Το ἔργο αὐτό πραγματεύεται τοὺς ὅρους
τῆς ἀντιφωνικῆς ἀσπασίας πρὸς τοὺς τῶν τῶν
Ἀρχαίων ἐλλήνων Μουσικῆς. Ἐπιγράφεται:
« Ἀρχὴ τῶν ἀντιφωνικῶν τῆς ψαλμῶν τέχνης
αὐτῶν ἀντιφωνικῶν, καὶ τῶν ἀντιφωνικῶν, πνευμα-
τικῶν καὶ πᾶσι χειρονομασίαις », καὶ εἶχε ἔδο-
θεῖ πολλές φορές. —

Μουσικὰ ἔργα καὶ Ποιήματα.

1. Ἡ Παρακλητικὴ ἢ Οὐρανίος (τοῦ ἁγίου)
2. Οἱ Κανόνες τῆς ἐκκλησίας καὶ.
 (α) Τῆς Ἀναστάσεως (ὁ ἁγίου)
- (β) Τῆς Ἀναλήψεως (" τῷ ζωῶντι θεῷ ")
- (γ) Τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Χριστοῦ (" Χέρου
 (ἐξουσιοτοῦν...)
- (δ) τοῦ Σταυροῦ (" Σταυρὸν Χαρατῆς)
- (ε) Τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτοκίου (" Δεῦτε
 λαοὶ ἔδωκεν ")

(ετ) Οἱ πρεῖς ἰαμβικοί: Τῶν Χριστουγέννων
(ἔωσε λαόν,,), τῶν Θεοφανείων (ἔτιθει
θαλάσσης,,) καὶ τῆς Πεντηκοστῆς: (Θείῳ καλῶ-
— (θεῖον))

3. Τὰ "Κεκραγάρια" καὶ ὅποια ἐρμηνεύει
ὁ Πέτρος ὁ Πελοποννήσιος.

4. Το ἄρτο "Θεός Κύριος", τὸ "Προσταχθέν",
τὴν ὑπερηχίαν (δὶκαρον,,), τὸ Ἰδοῦ ὁ Νηφίος,
καὶ ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ μαθῶσι. Χερουβικά
Προηγούμενων «Νῦν αἱ δυνάμεις» καὶ τὸ
κοινωνικὸν «Γεύσασθε»

"Ὅλα καὶ ἀνωτέρω, καὶ μετέπειτα ἐνὶ νέᾳ
μουσειᾷ γραφὴ ὁ Πέτρος Πελοποννήσιος, καὶ
ἐνὶ εὐχρατικῇ γραφῇ, καὶ μετέπειτα οἱ: Χουρ-
μούσιος ὁ χαρτοφύλαξ καὶ ὁ Γρηγόριος - Πρωτοψάλτης.
(ἐπίσκ.) ὁ Ἰω. Δαδασκηνός ἐγραφε καὶ τὸ
ἀπολυτίκιον «τὴν εὐχραντὴν εἰκόνα σου»,
«τὴν Πάσχα ἐλπίδα μου», «ἐπὶ σοὶ χαί-
ρει», "Τροπάρια", Μεγ. Ὁρῶν τῆς Μ. Παρα-
σκευῆς, "Στιχηρὰ", τὸ Πάσχα καὶ τὰ 26
ἰδιόμελά, πεντηκστή. —

Παρασκευαζομένη: Συστηματοποιεῖται
τὴν μουσεικὴν γραφὴν ἢ ὅποια ἀρχιεὶς καὶ ἐκκλη-
σιάζεται κατὰ τοῦ προηγούμενου χρόνου.
Ἡ γραφὴ αὐτὴ ὀνομάζεται "Ἀγχιετροειδής"
(δηλ. ἡ τέχνη: ἐτενογραφική, ἱεροχρυσογραφική καὶ
δωδεκάλογος). Ἦσαν συνάπτον ἕνα μετέπειτα
να ἀπανοοῦσε δηλ. να γενέσθω ἕνα εὐόγχο,
ἢ καὶ ὁλόκληρη μουσεικὴ γραφή.

Ὁ Ἰω. Δαδασκηνός ἐπιλοβοῦσε ἐπὶ τῇ

ἐν τῇ Μουσικῇ καὶ παραδεχόμενοι καὶ μελωδίας
ἐκείνης ποὺ ἐντελούμεν ἐν τῇ ἀνύψωσιν τῶν
φυγῶν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεόν. Τὴν φιλο-
σοφικὴν καὶ ἀποθεωτικὴν τοῦ λόγου ἐξέπαι-
νε κυρίως ἐπὶ "ἐγχεύματα" τῶν ᾠχων.

Περίοδος Β' : ΟΙ ΑΚΜΑΣΑΝΤΕΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ
ΔΑΜΑΣΚΗΝΟ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ

— ΑΛΕΞΕΞ —

(Ἀφροτογράφοι, ὑμνωδοὶ καὶ μελωδοί, κα-
θῶν καὶ ὑμνογράφοι).

1. ΚΟΣΜΑΣ Ο ΜΕΛΩΔΟΣ (750 ± Χ.).

Ὁ Κοσμάς ὁ μελωδὸς λεγόταν καὶ ἱεροτολ-
μῆς καὶ ἀγιοποιήτης. Ὑπῆρξε ἐπίσκοπος
Μαΐουμα τῆς Γεζας καὶ μετὰ ἐπουδαίως ἀφρα-
τογράφος καὶ ποιητὴς. Ἐπέμεινε ἡσαν ὅτι καὶ
καὶ ἀπορὸς τὸν ὑποθέτει ὁ πατέρας τοῦ Δα-
μασκηνίου ἔργου. Ἐπουδαίως καὶ μετὰ τῶν ἰω.
τοῦ Δαμασκηνίου ὡς ἐπὶ Κοσμά ἀπὸ τῆς ἱστορίας
ὁ ὁποῖος λεγόταν ἕως ἡμερῶν.

Ἐγράφε πολλὰς ἀδελφικὰς κανόνες ἔπουδαί-
ομεν ἀπὸ αὐτοῦ εἶναι ὁ κανὼν τῶν Χριστου-
γέννων καὶ Χριστοῦ γεννῆσαι ἐξ ἁβραάμ. Τὸ πρῶ-
τον τροπαιὸν αὐτοῦ πρὸ πᾶν ἀπὸ τῶν πανηγυρι-
νῶν λόγων τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνίου. Τὸν
κανὼν αὐτὸν τὸν ἐμελωποιεῖτε ἐν τῷ Α'.
Τὸν β' ᾠχὸ χρησιμοποιοῦτε ἐν τῇ γιορτῇ τοῦ
Θεοφανείου, τὸν γ' ᾠχὸ ἐν τῇ γιορτῇ τοῦ Ἰη-
σοῦ καὶ τὸν δ' ᾠχὸ ἐν τῇ γιορτῇ τοῦ Κυρίου
(τῶν Βατίων) καὶ ὁμοίαν αἱ πηγαί.

Ὁ Κοσμάς ὁ Μελωδός, κατὰ τὴν περίοδο τῆς Μ. ἑβδομάδας, παραλείπει τὸν πλ. Αΐψχο, ἐπειδὴ εἶναι πανηγυρικός, καὶ χρησιμοποιοῖ τὸν θεΐ καὶ πλ. αὐθ' οὗ χαρακτηρίζονται εἰς πένθιμοι ᾠχοί. Ἐτὴν ἑορτὴν τῆς Πεντη-κοστῆς χρησιμοποιοῦσε τὸν βαρὺ ᾠχο. Ἐγράφε, ἐπίσης τοὺς "Μάνονες," (Πόνεω ἐκάλυψε, Μὴ τῆς φθορᾶς), καὶ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμ. Ἐκτετατοῦ ἐκ ᾠχο, πλ. δ, τῆς Μετακορυνέως τοῦ Ἰωάννου "Χοροὶ Ἰερουζαλὴν," τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου "Πεποινημένην ἐπ' αἶθ' εὐστῆρ" καὶ π. Η' ΕΠΕΔΟΣ εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἐκ τροπάρια καὶ ἐκ τῆς γὰρ ὁ Μελωδὸς προσεληφόρει εἰς αὐτὰ τὸ ἴδιον μέλος. —

Η' ΑΙΩΝΑΣ

Ἀνατόλιος ἁγιογράφος. (770 μ.Χ.)

Ἦν ἁγιογράφος καὶ ἀεκατογράφος τῆς μαθητικῆς τοῦ Θεοδώρου ἁγιογράφου. Τα Ἀνατολίτικα εἶναι ἔργο δικό του. Ἐγράφε καὶ ἄλλα πρὸς ψάλλονται εἰς Δοξαστικὰς, Θεομνηστικὰς τιορεῖς καὶ ἐκ τιορεῖς Ἀγίων τῶν ἑκκλησιαστικῶν μας.

Κασσιανὴ Μοναχὴ: (905-959 μ.Χ.)

Ἦν ἁγιογράφος καὶ ἀεκατογράφος τῆς ἑκκλησιαστικῆς μας. Μετὰ αὐτὴν ἐπειδὴ εἶναι ὁ αὐτοκράτορας Θεόφιλος κατέστησε ἐκ μοναστηρίου πρὸς λέγονται ἡμεῖς καὶ εἶχε εἰς ἀεκατοτικὴν ἐκ μέλους καὶ τῆς συγγραφῆς. Ἐκεῖ ἔγραφε τὸ περίφημον εἰς χυρὸν Δοξαστικόν "Κύριε ὦ ἐν πολλῶν ἀγαθείαις" ἐκ τοῦ οὗ οὗ Θεοφίλος προσέθετε μόνο δύο λέξεις: "ἐκ τῆς χάριτος ἐκρύβηται".

[illegible]

- 92 -

Handwritten musical notation on a five-line staff, featuring Greek lyrics and musical symbols.

Lyrics: α ρα έχου Κυ

Lyrics: ρ ϵ

Lyrics: χ (m) περ α γ α

Lyrics: θ ε ο το νε ϵ ω ϵ ο γ

Lyrics: γ α ρ ϵ

Lyrics: σ κ ρ ϵ

Musical symbols include: π , ρ , ϵ , γ , α , β , δ , ϵ , ζ , η , θ , ι , κ , λ , μ , ν , ξ , \omicron , π , ρ , σ , τ , υ , ϕ , χ , ψ , ω , α , β , γ , δ , ϵ , ζ , η , θ , ι , κ , λ , μ , ν , ξ , \omicron , π , ρ , σ , τ , υ , ϕ , χ , ψ , ω .

[illegible]

ε την θε ε ο το ο τον ρ την
 α ει μα κα α ρι ι ετον και
 πα να μω μη η τανδ και μη τε ε
 ε ρα ρ τον θε ου ου η η η
 μω ρ την τι μι ω τε ραν τω
 ων χε ε ραν ου βιμ ρ και εν
 δο το τε ε ραν ρ α ενχ κρι
 τως των σε ε ρα α
 α γειμ ρ (z) την α δι α ρδο ο
 ο ρω ως ρ θε ε ον λο
 ο γαν ρ τε καν ου εαν ρ
 την ο ου τως θε ο το ο καν ρ
 ε με ε γα α λυ υ υ
 ε με ε ε ε
 ε ε εν